

neminem natum, nisi damnatione detineri, et neminem, nisi in Christo renatum, a damnatione liberari.]

Item (cap. 94) : [Remanentibus itaque angelis et hominibus reprobis in æterna pœna, tunc sancti scient plenius quid boni eis contulit gratia. Tunc rebus ipsis evidentiùs apparebit quod in psalmo scriptum est : « Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine (Psal. c, 1) : » quia nisi per indebitam « misericordiam » nemo liberatur ; et nisi per debitum « iudicium » nemo damnatur.]

Item (cap. 98) : [Universum genus hominum tam justo iudicio divino in apostatica radice damnatum, ut etiamsi nullus inde liberaretur, nemo recte posset Dei vituperare justitiam. Et qui liberantur, sic oportuisse liberari, ut ex pluribus non liberatis, atque in damnatione justissima derelictis ostenderetur, quid conmeruisset universa conspersio : et quo etiam istos debitum iudicium Dei duceret, nisi ejus indebita misericordia subvenisset, ut volentium de suis meritis gloriari « omne os obstruatur, et qui gloriatur, in Domino gloriatur (Rom. iii, 19). »]

A Quæ omnia ex fidelissimorum et clarissimorum Patrum disputationibus sumpta, et tanta divinorum testimoniorum, atque evidentissimarum rationum contestatione declarata atque firmata, cum ita omnino indubitanter credenda ac tenenda sint, tria quædam principaliter magna et horrenda mala, quantum intelligi datur : et in reprobis divini iudicii severitate retenta, et in electis divinæ bonitatis miseratione remissa sunt ac soluta. Manet namque in illis antiquæ et primæ prævaricationis reatus, qui in istis Christi sanguine est deletus. Manet in illis sententia æternæ damnationis, in istis soluta per gratiam redemptionis. Sunt illi in æternum divini iudicii prædestinatione damnati, isti vero in æternum divinæ misericordiæ prædestinatione salvati.

(Desunt quædam : nam et in manuscripto duo folia excisa sunt ; sed in eis nihil fere scriptum erat, ideoque nihil deesse videtur præter membrum alterum tertii mali in electis remissi.)

SANCTI REMIGII

LUGDUNENSIS EPISCOPI

SUB NOMINE ECCLESIAE LUGDUNENSIS

LIBELLUS

DE TENENDA IMMOBILITER SCRIPTURÆ VERITATE,

ET

SS. ORTHODOXORUM PATRUM AUCTORITATE FIDELITER SECTANDA.

CAPUT PRIMUM.

Origo hæreseos ex contemptu Scripturæ sacræ et sanctorum Patrum.

Inter omnia pericula, et innumeras calamitates, atque miseras quibus Ecclesia hujus regni terribili et occulto Dei iudicio incessanter affligitur atque vastatur, ita ut regni unitas sit discissa ac dilacerata, sacerdotum generalia et saluberrima concilia intermissa, legum severitas et iudicium vigilantia subtracta, specialis doctrinæ studia, quibus fides et scientia Dei quotidie enutriti ac proficere debuit, pene ubique extincta ; exortum est magis dolendum ac lugendum malum, ut videlicet, contempta veritate Scripturarum sacrarum, calcata auctoritate beatissimorum atque orthodoxorum Patrum, per quos Ecclesia Dei aedificatur et illustratur, præsumant aliqui etiam de rebus præcipue ad fidem pertinentibus ex proprii sensus temeraria præsumptione, quæ apertissime contraria sunt divinæ veritati, et

C ipsi docere, et aliis tenenda statuere atque conscribere ; cum et ipse omnipotens Deus speculatori, id est unicuique pastori Ecclesiæ, ea sola quæ ab ipso audierit annuntianda præcipiat, dicens : « Speculatorem te dedi domui Israel : et audies ex ore meo verbum, et annuntiabis eis ex me (Ezech. iii, 17) ; » et B. apostolus Petrus similiter contestetur et dicat : « Si quis loquitur, quasi sermones Dei (I Petr. iv, 11) ; » et B. Paulus idipsum admoneat et inculcet dicens : « Doctrinis variis, et peregrinis nolite abduci (Heb. xiii, 9). » Hujusmodi enim doctrinæ variæ atque peregrinæ, in quibus non est unitas veritatis, sed introductio diversi et profani erroris, significantur in lege Moysi per varia genera leprarum, quæ non solum cæteras corporis partes contaminant atque D corrumpunt, sed etiam in capite et barba germinant, cum vel de ipso Domino Jesu Christo, vel de veris apostolicis atque ecclesiasticis, qui ei principaliter adhærent et faciem ejus ornant, indignum aliqui

sentitur. Quoniam, sicut Apostolus docet : « Omnis viri caput Christus est (I Cor. xi, 13) ; » et juxta Psalmistæ vocem, unguentum in capite primum descendit in barbam, barbam Aaron, et descendit etiam in ora vestimenti ejus (Psal. cxxxii, 2, 3).

Quapropter omni studio et vigilantia pietatis cavenda est immunditia erroris, et humiliter ac fideliter obtemperandum Apostolo sub persona Timothei ad unumquemque rectorem Ecclesiæ dicenti : « O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiæ ; quam quidam promittentes circa fidem exciderunt (Tim. vi, 20, 21). » Habemus namque magnum depositum fidei, et doctrine veritatis ex divinis Scripturis et sanctorum Patrum dictis, velut pretiosum multiplicem thesaurum divinitus nobis ad custodiam commendatum : quem sine intermissione Domino, auxiliante, debemus inspicere, extergere, polire, atque ex utere, ac diligentissime servare, ne per incuriam et ignaviam nostram aut pulvere sordescat, aut ærugine vel tineis demoliat, aut malignorum spirituum insidiis, vel a nocturnis, et occultis furibus effodiatur ac diripiatur (Marc. vi, 19). Quia et Sesac rex Ægypti, per quem significatur princeps hujus mundi, armamentarium veri Salomonis spoliare quærit. Et trecenta scuta aurea exportans, id est veræ et mære fidei mysterium de corde negligentium diripiens, pro aureis ærea fabricari compellit (III Reg. xiv, 26, 27), ut faciat nos, quod absit, « habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes » (II Tim. iii, 5).

CAPUT II.

In medium adducuntur quatuor conventiculi Carisiaci capitula.

Hæc idcirco dicimus, quia pervenit ad nos, id est Ecclesiam Lugdunensem, quædam schedula studio fidelium, et honorum virorum, qui et suæ et aliorum salutis devote ac laudabiliter sollicitudinem gerunt, in nostram notitiam perlata, atque ut ad eam sedulo responderi deberemus attentius commendata. In qua insunt quatuor capitula maxime novarum definitionum nuper, ut comperimus, in quodam fratrum nostrorum episcoporum conventu tractata, digesta atque conscripta, velut ad comprimendam et retundendam cujusdam garruli et inquieti hominis loquacitatem, qui novarum, ut fertur, quæstionum avidus et indisciplinatus ventilator, et aliis non parvam perturbationem et sibi ipsi æruginam miserrimæ cladis induxit. Quorum capitulorum series, sicut ad nos perlata est, ita se habet.

CAP. I. « Deus omnipotens hominem sine peccato rectum cum libero arbitrio condidit, et in paradiso posuit, quem in sanctitate justitiæ permanere voluit. Homo, libero arbitrio male utens, peccavit, et cecidit, et factus est massa perditionis humani generis. Deus autem bonus et justus elegit ex eadem massa perditionis, secundum præscientiam suam, quos per gratiam prædestinavit ad vitam, et vitam illis præ-

A destinavit æternam. Cæteros autem, quos justitia et judicio in massa perditionis reliquit, perituros præscivit, sed non ut perirent prædestinavit ; pœnam autem illis, quia justus est, prædestinavit æternam ; ac per hoc unam Dei prædestinationem tantummodo dicimus, quæ ad donum pertinet gratiæ, aut retributionem justitiæ. »

CAP. II. « Libertatem arbitrii in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum recepimus, et habemus liberum arbitrium ad bonum, præventum et adjutum gratia ; et habemus liberum arbitrium ad malum desertum gratia ; liberum autem habemus arbitrium, quia gratia liberatum et gratia de corrupto sanatum. »

CAP. III. « Deus omnipotens « omnes homines » sine exceptione « vult salvos fieri (I Tim. ii, 4). » licet non omnes salventur ; quod autem quidam salvantur, salvantis est donum ; quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum. »

CAP. IV. « Christus Jesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit vel erit cujus natura in illo assumpta non fuerit : ita nullus est, fuit vel erit homo pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Quia vero omnes passionis ejus mysterio non redimuntur, non respicit ad magnitudinem et pretii copiositatem, sed ad infidelium et ad non credentium ea fide « quæ per dilectionem operatur (Gal. v, 6), » respicit partem, quia poculum humanæ salutis quod confectum est infirmitate nostra et virtute divina, habet quidem in se, ut omnibus prosit, sed si non bibitur, non medetur. »

Hæc igitur cum legissemus, « et adjuncto nobis Fratrum nostrorum, Deo donante, bene studentium, et recte intelligentium collegio, pia et fideli attentione singula pertractassemus, » graviter perculsi et confusi animo, vidimus in eis et Scripturæ sanctæ certissimam veritatem et beatissimorum Patrum, præcipue sancti Augustini reverendam, et in omni Ecclesia catholica receptissimam auctoritatem novo conatu et ausu nimis temerario impugnari ? et, quantum in ipsis fuit, improvide atque insolenter labefactari. Unde ipsa charitate provocati et commoti, per quam « in uno Christi corpore omnes unum esse (Rom. xii, 5), debemus, » ut sicut Apostolus dicit, « invicem pro se sollicita sint membra, et sive gloriatur unum membrum et congaudeant omnia membra, et sive infirmatur unum membrum, compatiuntur omnia membra (I Cor. xii, 25, 26) ; » hac, inquam, charitatis affectione visum est nobis atque complacuit, ut hæc qualiacunque sunt, et ad commotionem nostram, et ad eorum qui legere voluerint ædificationem et confirmationem, compendioso et lucido, prout Dominus aspirare dignatur, sermone scriberemus, quidquid in eo dicendum putavimus non nostro sensu aut præsumptione, sed manifestissimis Scripturarum testimoniis, et præfatorum sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes ; a quorum vestigiis et unitate absit ut vel nos, vel

illi quorum charitate compulsi hæc dicimus, ullatenus recedamus, ne, ab ipsis divisi, etiam ab ipso Domino dividamur, qui illis specialiter dicit: « Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit (Luc. x, 16). » Quos nimirum tantæ in Ecclesia sua esse voluit gratiæ et gloriæ, ut confidenter cum Apostolo dicere possint: « Itaque qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum sanctum in nobis (I Thess. iv, 8); » quique etiam per Phinees sacerdotem nobis sollicitè mandavit: « Tantum ut a Domino et nostro consortio non recedatis, ædificato altari præter altare Domini Dei nostri quod exstructum est ante tabernaculum ejus (Josue xxii, 19). »

CAPUT III.

De primo capitulo. Gratiæ divinæ adjutorium angelo et homini necessarium etiam in primo statu ad bonum faciendum. — Conditio primi hominis.

Primi itaque capituli textus sic dicit:

Deus omnipotens hominem sine peccato rectum cum libero arbitrio condidit, et in paradiso posuit, quem in sanctitate justitiæ permanere voluit; homo libero arbitrio male utens peccavit, et cecidit, et factus est massa perditionis humani generis. Deus autem bonus et justus elegit ex eadem massa perditionis, secundum præscientiam suam, quos per gratiam prædestinavit ad vitam, et vitam illis prædestinavit æternam. Cæteros autem, quos justitia et iudicio in massa perditionis reliquit, perituros præscivit, sed non ut perirent prædestinavit; pœnam autem illis, quia justus est, prædestinavit æternam: ac per hoc unam Dei prædestinationem tantummodo dicimus, quæ ad donum pertinet gratiæ, aut retributionem justitiæ.

CENSURA.

Ut ergo his verbis, et hujuscemodi definitioni commodius et manifestius respondeamus, hoc nos primum in eis movet, quod absque ulla commemoratione gratiæ Dei (sine qua nulla rationalis creatura, scilicet nec angelica nec humana, unquam potuit aut potest, vel poterit in justitia et sanctitate esse, manere, atque persistere) ita primus homo definitur liberi arbitrii a Deo conditus, atque in paradiso constitutus, tanquam per ipsum tantummodo arbitrium liberum in sanctitate et justitia potuisset permanere. Quod in prædictis verbis Deus solummodo voluisse dicitur: non, ut fieri posset dono suæ gratiæ inspirasse, vel annuisse. Hoc namque non esse plene et catholica pietate definitum, et Scripturæ sanctæ auctoritas, et beati Augustini diligens disputatio, et aliorum sanctorum atque orthodoxorum Patrum lucidissima definitio ostendit.

NOTÆ DUVALII DOCTORIS SORBONICI.

* Adverte Julianum illum, contra quem tot libri disservit Augustinus, accusasse Moysem quasi existimavit Deum non esse creatorem angelorum, quia scilicet creationis ipsorum non meminerat. Huic respondit Augustinus et postea D. Thomas quæst. 61, artic. 1 partis, creationem angelorum insinuatam

A In libro quippe Genesis, ubi primo die sub nomine lucis, naturæ angelicæ creatio intelligitur, ita scriptum est: « Et dixit Deus: Fiat lux; et facta est lux. Et vidit Deus lucem quod esset bona, et divisit inter lucem et tenebras, appellavitque lucem diem, et tenebras noctem (Gen. iii, 4, 5). » Si ergo hoc juxta sensum catholicorum Patrum de angelis recte intelligitur dictum, manifestum est quia in verbo suo, quod in principio erat, Deus apud Deum (Joan. i, 1), constituerit et fecerit Deus Pater, ut illi angeli electi, mox ut sunt creati, existerent eodem ejus verbo illuminati, et fierent « lux in Domino (Ephes. v, 8), » qui per seipsum, et in seipsis nihil aliud quam tenebræ esse potuissent: sicut sunt utique omnes refugæ angeli, qui deserti lumine gratiæ Conditoris nihil aliud in seipsis, nisi tenebræ remanserunt. Unde etiam de eorum impio dominatu, unde per sanguinem unici Filii Dei liberati sumus, Apostolus dicit: « Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii charitatis suæ (Col. i, 13). » Et alibi ait: « Nam et ipse Satanas transfiguratur se in angelum lucis (II Cor. xi, 14), » manifeste ostendens alios esse angelos lucis, qui, Deo illuminante, in veritate perstiterunt, et alios angelos tenebrarum, de quorum principe Dominus dicit: « Et in veritate non stetit (Joan. viii, 44). » Facta sunt ergo non tantum ut essentialiter essent, sed etiam divina gratia illuminante « lux et dies in Domino » essent. Qui vero ex illa illuminante veritate a cæterorum societate per superbiam ceciderant, merito « tenebræ et nox » appellari meruerunt; hæc « lucem vidit Deus quia bona est, » cum eam sibi placentem suo iudicio approbavit: « tenebras » autem illas non laudavit, quia nec approbavit, sed tantum justo iudicio, ut in suæ ruinæ damnatione persistenter, ordinavit. Hoc de angelis sanctis etiam in psalmo ostenditur ubi dictum est: « Verbo Domini cæli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum (Psal. xxxii, 6); » nam, si per « verbum Domini, » id est, unigeniti Filii virtute cæli firmati sunt, « et spiritu oris ejus, » id est, per virtutem Spiritus sancti omnes cælorum virtutes vel creatæ sunt ut essent, vel firmatæ ut in veritate persistenter, claret omnino eos et spiritu Dei conditos, et ejusdem gratia in æterna illa beatitudine solidatos.

Sic et primus homo liberi arbitrii a Deo conditus, quandiu « scuto bonæ voluntatis Dei (Psal. v, 13), » id est, divinæ gratiæ protectus est atque munitus, beatam vitam duxit cum Deo; postquam autem de sua virtute præsumendo et contra Creatorem se extollendo aversus est ab illo, ejus indigna

fuisse nomine cæli aut etiam lucis. Quæ tamen responsio multis non placet, quia in Scriptura nomine cæli et terræ intelligitur cælum istud sensibile; et nomine pariter lucis lumen illud visibile, ita ut ea expositio Lugdunensis Ecclesiæ mystica potius sit quam litteralis.

tionem iram, id est, justæ damnationis pœnam incurrit; quam postea in illis qui ex ejus propagine per Dei misericordiam salvantur, juste se incurrisse intelligens, et humiliatus sub potenti manu Dei (*I Petr. v, 6*), et ad ipsum sine intermissione clamat, et ipsum deprecatur ut liberari et sanari mereatur. Hoc totum verissime ita esse, ex persona ejusdem hominis bene conditi, benigne adjuti, miserabiliter lapsi, vere conversi, et lacrymabiliter supplicantis his verbis Psalmista implorat, dicens: « Quoniam ira in indignatione ejus, et vita in voluntate ejus, ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum lætitia. Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum. Domine, in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem; avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Ad te, Domine, clamabo, et ad Dominum meum deprecabor (*Psal. xxix, 6, 7, 8, 9*). » Quia homo tunc certe habuit vesperum, cum ei peccanti sol justitiæ occidisset. In qua nocte cæca ex ipso descendente demoratur in fletu genus humanum, cui et ad matutinum lætitiæ, et matutina Christi resurrectione promittitur, ut per eam ex morte ad vitam reparatur.

Hanc ejus felicem et beatam in paradiso vitam lucidissimo et dulcissimo sermone beatus Augustinus in libro decimo quarto de Civitate Dei describit, ita dicens (*l. xiv, c. 26*): [Vivebat itaque homo in paradiso, sicut volebat, quandiu hoc volebat quod Deus jusserat. Vivebat fruens Deo, ex quo bono erat bonus. Vivebat sine ulla egestate, ita semper vivere habens in potestate. Cibus aderat, ne esuriret; potus, ne sitiret, lignum vitæ, ne illum senectæ dissolveret. Nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ulla molestia se illis ejus sensibus ingerebat. Nullus intrinsecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas, in animo [*al.*, *anima*] tota tranquillitas. Sicut in paradiso nullus æstus aut frigus, ita in ejus habitatore nulla ex cupiditate vel timore accidebat bonæ voluntatis offensio. Nihil omnino triste, nihil erat inaniter lætum; gaudium vero perpetuabatur ex Deo, in quem flagrabat et charitas de corde puro, et conscientia bona et fide non ficta (*I Tim. 1, 5*), et atque inter se conjugum fida ex honesto amore societas; concursus mentis corporisque vigilia, et mandati sine labore custodia. Non lassitudo fatigabat otiosum, non somnus premebat invitum.]

Item idem doctor beatissimus, de eadem primi hominis a Deo accepta gratia, et propria culpa amissa, in libro de Correctione et Gratia, ita astruit, dicens (*c. 44*): [Istam gratiam habuit homo primus, in qua, si permanere vellet, nunquam malus esset; et sine qua etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset, sed eam tamen per liberum arbitrium deserere posset. Nec ipsum ergo Deus esse voluit sine sua gratia, quem [*al.*, *quam*] reliquit in ejus libero arbitrio, quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab Omnipotentis bono: quod adiutorium si homo ille per

liberum non deseruisset arbitrium, semper esset bonus; sed deseruit, et desertus est.] Et post ali-quanta, idem doctor subjungit: [Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem; in illa quippe eum fecerat, qui fecerat rectum, dederat adiutorium sine quo in ea non posset permanere si vellet; ut autem vellet, in ejus libero relinquit arbitrio; sed quia noluit permanere, profecto ejus est culpa cujus meritum fuisset, si permanere voluisset.] De gratia quoque sanctis angelis divinitus collata, in qua alii manserunt, et ex qua alii corruerunt, ita adjungit: [Angeli sancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi, hujus mansionis debitam mercedem recipere meruerunt. Tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, qua eis certissimum sit semper se in illa esse mansuros. Si autem hoc adiutorium vel angelo vel homini cum primum facti sunt defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adiutorio posset manere si vellet, non utique sua culpa cecidissent. Adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent.] Si enim nos de Scripturis sanctis nosse potuimus, sanctos angelos jam nullos esse casuros: quanto magis hoc ipsi revelata sibi sublimius veritate noverunt! [Nobis quippe beata sine fine vita promissa est, et æqualitas angelorum; ex qua promissione certi sumus, cum ad illam vitam post judicium venerimus, non inde nos esse lapsuros. Quod si de seipsis angeli nesciunt, non et æquales sed beatiores et erimus (*Matth. xxii, 30*) Veritas autem nobis eorum promisit æqualitatem. Certum est igitur hoc eos nosse per speciem quod nos per fidem, nullam scilicet ruivam cujusquam sancti angeli jam futuram.]

Hac Dei gratia sanctos angelos indigere beatus etiam Ambrosius in expositione psalmi centesimi octavi decimi ita confirmat, dicens (*serm. 8*): [Ali-ter eget misericordia archangelus, aliter homo; angeli enim natura non utique ita corruptelæ obnoxia est ut natura generis humani. Et ideo ille eget misericordia Dei ne possit errare, et aversa a se Dei gratia, labatur in vitium. Homo autem etsi jam firmiore propositione [*al.*, *propositio*], tamen propter contractorum seriem peccatorum misericordiam querit. Itaque et si uterque misericordia indiget, aliter tamen angelo misericordia, aliter homini debetur.] Hunc primi hominis statum libero scilicet arbitrio præditum, sed divina gratia, ut bonum in quo conditus fuerat servari posset, adiutum beatissimi Patres præfati sancti doctoris sententiam secuti venerandi concilii sui auctoritate ita commendarunt (*Conc. Arausic., can. 19*): [Natura humana, etiamsi in illa integritate in qua est condita permaneret, nullo modo seipsam Creatore suo non adjuvante servaret: unde cum sine Dei gratia salutem non posset custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?] His itaque de prima quæstione breviter adnotatis, quisquis sincere, et pure, et catholice de illa primi hominis,

sive angelica conditione vel beatitudine sentire cupit, attendat fideliter divinam auctoritatem, attendat fidelissimos Ecclesiarum Patres fidelissime disputantes, attendat etiam conciliis aggregatis ipsorum firmissime definientes; et non juxta impium Pelagianum credat primum hominem solo suo arbitrio in bono quod acceperat permanere potuisse, sed etiam ipsum quandiu stetit divina gratia adjutum fuisse; nec omnipotentem Deum, ut idem homo in sanctitate et justitia permaneret tantummodo voluisse, sed ut permanere possit etiam adjutorium dedisse.

CAPUT IV.

Item de primo capitulo. — Prædestinatio electorum non est ex prævisis meritis.

Post hæc subjungitur in jam dicto primo capitulo :

« Homo libero arbitrio male utens peccavit et cecidit, et factus est massa perditionis totius generis humani. Deus autem bonus et justus elegit ex eadem massa perditionis, secundum præscientiam suam, quos per gratiam prædestinavit ad vitam, et vitam illis prædestinavit æternam. » In quibus verbis quod dictum est de Deo bono et justo, quia « elegit ex eadem massa perditionis secundum præscientiam suam, quos per gratiam prædestinavit ad vitam, » probamus quidem quod electos suos omnipotens Deus per gratiam suam prædestinavit ad vitam, et vitam illis prædestinavit æternam, ut et ipsi vitæ æternæ, et vita æterna ipsis sit prædestinata? Utrumque enim est verum et dilucide ab Apostolo positum; ait namque de prædestinatione electorum ad vitam : « Quos autem prædestinavit hos et vocavit; et quos vocavit, hos et justificavit quos autem justificavit, illos et magnificavit (Rom. viii, 30). » Et quod eisdem electis vitam æternam prædestinaverit, ita alio loco dicit : « In spem vitæ æternæ, quam promisit, qui non mentitur, Deus ante tempora æterna (Tit. 1, 2). »

Sed hoc nos movet cur in hac definitione, qua per gratiam Dei et electi ad vitam æternam, et vita æterna iisdem electis creditur preparata, ipsos tamen electos absque ulla commemoratione gratiæ secundum præscientiam suam Deus elegisse dicatur; quasi gratia sit quod electi perveniunt ad vitam gratiæ, quod vita æterna illis est preparata; ut autem eligerentur non fuisse gratiam, sed tantummodo præscientiam. Quod manifeste contrarium est catholicæ fidei, quia omnipotens Deus in electione eorum quos prædestinavit et vocavit ad vitam æternam, non eorum bona merita præscivit, tanquam ideo eos elegisset, quia ex semetipsis bonos futuros præsciret : sed ipsa electio, ut ex massa perditionis vasa misericordiæ fierent absque ullo bono merito, sola gratia fuit, per quam discreti sunt a filiis perditionis et adoptati in filios vitæ et resurrectionis. Hanc namque electionem non meritorum, sed gratiæ (in qua non alicujus bona præscita sunt opera, sed sola tantum divina misericordia preparata) commendat nobis diligenter Apostolus de duo-

bus genibus Isaac et Rebeccæ ita dicens : « Cum enim necdum nati essent, aut aliquid egissent bonum vel malum, ut secundum electionem propositum Dei maneret non ex operibus, sed ex vocante dictum est : Major serviet minori, sicut scriptum est : Jacob dilexi, Esau autem odio habui (Rom. ix, 10, etc.). » Manifeste enim hoc odium Dei in Esau ex merito fuit originalis peccati; illa vero dilectio Dei in Jacob, cum eodem damnationis merito teneretur obligatus, ex sola gratuita misericordia exstitit, sicut idem Apostolus continuo subjungit dicens : « Quid ergo dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? Absit; Moysi enim dicit : Miserebor cui misertus ero, et misericordiam præstabo cujus miserebor (Rom. ix, 14, et 15). » Hanc veræ gratiæ et nullius meriti electionem etiam ad Timotheum scribens ita inculcat. « Sed collabora Evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit et vocavit vocatione sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum et gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora sæcularia. (II Tim. 1, 8, 9). » Non itaque secundum præscientiam meritorum elegit Deus ex massa perditionis, quos faceret filios adoptionis; sed gratis elegit, quos ab illa justa damnatione æqualiter omnibus debita misericorditer liberavit.

CAPUT V.

De eodem capitulo. — Reprobi prædestinati ad interitum post prævisum peccatum. — Divina præscientia et prædestinatio neminem compellunt ad peccatum.

Sequitur in eodem capitulo :

« Cæteros autem, quos justitia et judicio in massa perditionis reliquit, perituros præscivit, sed non ut perirent prædestinavit; pœnam autem illis, quia justus est, prædestinavit æternam. Ac per hoc unam Dei prædestinationem tantummodo dicimus, quæ ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem justitiæ. » In quibus verbis mirum est quomodo asseritur omnipotens Deus cæteros, id est omnes reprobos, justo judicio suo in massa perditionis reliquisse, nec tamen prædestinasse, sed tantum præscisse perituros. Si enim justum judicium Dei jam in illis præcessit, et eodem justo judicio in massa perditionis sunt deputati, quomodo non tali judicio jam perditioni sunt deputati et prædestinati? Ita dum in hac definitione divini judicii veritas negatur, ipso etiam negantium testimonio confirmatur. Quomodo enim præscivit tantummodo, et non prædestinavit, quod ipsorum confessione justo judicio jam decrevit? Cur veram et perfectam prædestinationem justiciæ Dei, quo æterno consilio suo vel justos ad vitam, vel iniquos præordinavit ad pœnam, in parte audeat homo accipere et in parte negare? quasi omnipotens Deus quid justo judicio suo de electis esset facturus et præscierit et prædestinaverit; quid autem eodem justo judicio de reprobis esset gesturus, præscierit tantum, nec prædestinaverit, cum in utraque parte unum sit judicium,

una justitia, qua vel justis præmia, vel iniquis supplicia retribuuntur.

Nam si hæc prædestinatio divini judicii esset merito alicui violenta, vel injusta, vel præjudicialia, merito injustum Deum argueret; Imò de illo, « apud quem non est iniquitas, » nullatenus credi deberet. Cum autem manifestissimè « non sit violenta, » qua nullum compellit ut malus sit, et aliud esse non possit, non sit injusta, quæ illos tantummodo qui suo vitio in malis perseveraverint, punit; « Non sit præjudicialia, » quæ non præjudicat aliquem ut quasi ejus sententia et non suo merito péreat; quid in ea reprehenditur, vel quasi blasphemum putatur, in qua sola æquitas, sola justitia invenitur? Hoc namque erga homines divina prædestinatio, quod et divina præscientia agit. Præscivit enim Deus malos futuros, sed ipsa sua præscientia non eos compulit fieri malos. Prædestinavit justo suo judicio eos qui in malis perseveraverint puniendos; nec tamen eadem prædestinatione sua, ut mali essent, vel in malis perseverarent, coegit. Et hæc est apud illum æquitas, ut qui volentes pèstiterunt in malis, nolentes puniantur in suppliciis. Seipsum ergo homo mutet; seipsum, dum tempus est, corrigat et emendet, quia omnipotentem atque æternam præscientiam et prædestinationem mutare vel destruere non valet. Si quis enim neget esse apud Deum præscientiam et prædestinationem, manifeste infidelis est. Si quis dicit quod præscientia et prædestinatio ejus aliquem compellat ut malus sit, et aliud esse non possit, horribiliter blasphemat. Qui autem fideliter constitetur et præscientiam et prædestinationem æternam esse apud Deum, nec tamen aliquem per hæc ad malum cogi, sed tantummodo qualis quisque futurus sit præsciri, et prout gesserit judicari, iste prorsus catholice sentit.

(*Symbol. S. Athanasii.*) [Certe in professione fidei catholicæ, quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio in æternum peribit; et quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit, omnes uno ore confitemur, quod in adventu unigeniti Filii Dei de cælo omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, et reddituri sunt de factis propriis rationem. « Et qui bona egerunt ibunt in vitam æternam; qui vero mala, in ignem æternum. »] Manifeste ergo quod de utraque parte, tam electorum quam reprobatorum, hic confitemur, utrumque est verum, utrumque justum, utrumque in æterno et justo Dei judicio prædestinatum. Nam si non est prædestinatum, quomodo hoc tam firmiter credimus, tam indubitanter confitemur futurum? Se igitur, ut jam dictum est, unusquisque dum facultas datur, Deo auxiliante, mutet in melius. Hoc enim procul dubio vult, qui quotidie clamat et admonet, dicens: « Declina a malo, et fac bonum (Ps. xxxvi, 27); » et iterum: « Convertimini ad me, et convertar ad vos, dicit Dominus exercituum (Zach. 1, 3). » Nam in illo, « Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio

(*Jac. 1, 17*), » et qui per prophetam dicit: « Ego enim Dominus et non mutor (*Mal. iii, 6*), » quod suum est plene et perfecte confiteri debemus, quia ejus plenitudini et perfectioni nihil possumus addere vel auferre. Et ideo plenam et perfectam prædestinationem justii judicii Dei tam in parte electorum quam in parte reprobatorum, sicut omnino vera est, veraciter confiteamur, nemini misericordiam Dei negantes, nemini conversionis gratiam derogantes, nemini aditum indulgentiæ claudentes, sed omnibus in iniquitate permanere volentibus utilem et salubrem terrorem incutientes.

Hanc enim utriusque partis certissimam et immobilem prædestinationem Dei declarat nobis Apostolus dicens: « Abrahamæ namque promittens Deus quoniam neminem habuit per quem juraret majorem, juravit per semetipsum dicens. Nisi benedicens benedicam tibi, et multiplicans multiplicabo te (*Heb. vi, 13, 14*); » ubi et post paululum subjungit: « Homines per majorem se jurant, et omnis controversiæ eorum finis ad confirmationem est juramentum. In quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hæredibus immobilitatem consilii sui, interposuit jusjurandum, ut per duas res quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam nobis spem (*ibid., 16, 17, 18*). » Ecce in parte electorum, qui promissi sunt, ut essent Abrahamæ et filii, et hæredes Novi et æterni Testamenti, omnipotens Deus, quia neminem habet majorem, jurat per semetipsum. Et quid intelligendum sit per hoc jusjurandum, docet nos Apostolus, videlicet, quod hoc modo « voluerit Deus hæredibus pollicitationis suæ abundantius ostendere immobilitatem consilii sui; ut per duas res », id est, pollicitationis et jurationis suæ, « quibus impossibile est mentiri Deum, » sive promittentem, sive promissa sua jurantem, « fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam nobis spem.

CAPUT VI.

De divina juratione.

Ergo hæc divina juratio non est aliud nisi immobilis consilii Dei æterna et incommutabilis prædestinatio. De quo immobili consilio Dei dicit Psalmista: « Consilium autem Domini in æternum manet; cogitationes cordis ejus in generatione et generatione (*Psal. xxxii, 11*). » Et ipse Dominus per Isaiam testatur: « Consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet (*Isa. xlv, 10*). » Si ergo hic per Dei, jurationem ad Abraham factam docente Apostolo (*Heb. vi, 17*) « immobilitatem consilii, » id est prædestinationis ejus, intelligimus: ita et ibi intelligere debemus, ubi de æterno Christi sacerdotio Deus jurasse introducit, dicente Psalmista: « Juravit Dominus, et non pœnitebit eum. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech (*Ps. cix 4*); » et ubi iterum in Psalmo de promissione Dei ad

beatum David facta dicitur: « Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabit eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam (Ps. cxxxi, 11). » Si ergo in his omnibus immobilitas consilii et prædestinationis Dei per ipsius jurationem intelligitur in salvatione electorum, ita e contrario intelligendum est in damnatione reproborum, ubi de eis ipse omnipotens Deus dicit: « Ipsi vere non cognoverunt vias, quibus juravi in ira mea, si intrabunt in requiem meam (Ps. lxliv, 11). » Neimpe et hic jurisjurandi immobilitas interponitur, ut nullus eorum de quibus tam terribiliter juratum est, in requiem Dei intraturus credatur. Nec tamen injuste, quia in impietate « secundum duritiam suam et cor impœnitens » perdurare voluerunt, præmitente ipso Domino: « Ipsi vero non cognoverunt vias meas », et deinde subjungente: « Quibus juravi in ira mea si intrabunt in requiem meam. »

Huic jurationi simile est illud quod de contemptoribus convivii sui ipsa Veritas in Evangelio comminatur, dicens: « Dico autem vobis quod nemo viro- rum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam (Luc. xiv, 24). » Veritatis enim dixisse, procul dubio jurasse est

Talis et est illa Dei juratio apud Isaiam prophetam, ubi post onus Babylonis et regni Assyriorum, qui erant sævissimi hostes populi Dei, per quos, sicut beatus Joannes apostolus in Apocalypsi ostendit, significatur tota civitas diaboli, id est omnis multitudo reproborum, interponit Deus jusjurandum de certissima talium perditione, dicente propheta: « Juravit Dominus exercituum dicens: Si non ut putavi ita erit; et quomodo mente tractavi, sic eveniet, ut conteram Assyrium in terra mea, et in montibus meis conculcem eum; hoc consilium quod cogitavi super omnem terram, et hæc est manus extensa super universas gentes. Dominus enim Deus exercituum decrevit, et quis poterit infringere? et manus est extenta, et quis avertet eam? (Isa. xiv, 24, 25, 27, 28.) » In quibus verbis mirabiliter et granditer ostenditur et immobilitas prædestinationis Dei et ipsius prædestinationis effectus, cum tanta et tam gravia mala pereuntibus comminatus sub jurejurando dicit: « Si non ut putavi ita erit, et quomodo mente tractavi sic eveniet, » id est sicut cogitavi et mente tractavi in æterni consilii prædestinatione, « ita erit et sic eveniet » in ipsarum rerum adimplentione. Quod etiam sequentia prophetæ verba magnifice et clarissime ostendunt dicentis ex persona Dei: « Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram, et hæc est manus extensa super universas gentes. » Et mox ex sua persona addentis: « Dominus enim Deus exercituum decrevit, quis poterit infringere? et manus ejus extensa, et quis avertet eam? » Profecto enim in his verbis, per consilium quod cogitavit Deus super omnem terram, æterna ejus prædestinatio; et per manum extentam, ejusdem consilii intelligenda est adimpletio.

A Et ut cognoscamus nullum consilio et effectui prædestinationis ejus posse resistere, dicitur: « Dominus enim Deus exercituum decrevit, » utique in æterno consilio prædestinando. « et quis poterit infringere, » ut intelligatur nullus. « Et manus ejus extensa, » utique ad ea quæ prædestinavit efficienda; « et quis avertet eam? » Intelligitur similiter nullus. Cum enim dicitur: « Dominus enim Deus exercituum decrevit, » quid est aliud *decrevit*, nisi prædestinavit, præsnivit, statuit, præfixit, præordinavit?

Ex quo manifeste intelligimus quid sit prædestinatum, videlicet et præsnitum, statutum, præfixum, præordinatum. Hic namque sermo, id est *decrevit*, etiam in Actibus apostolorum in simili re atque eodem sensu ponitur, ubi multitudo fidelium unanimiter levantes vocem in oratione dixerunt ad Deum: « Convenerunt enim in hac civitate adversum sanctum puerum tuum Jesum, quem unxisti, Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et populis Judæorum facere quæ manus tua et consilium decreverunt fieri (Act. iv, 27, 28). » Ubi enim Latinus interpres ad sensum transferens numero plurali posuit *decreverunt*, in Græco singulari numero legitur, « quæ manus tua et consilium prædestinari fieri. »

Sicut etiam hoc ipsum testimonium in libro de Prædestinatione Sanctorum (cap. 16) B. Augustinus possuisse invenitur. Id ipsum enim verbum hoc loco Græce legitur quod et in Epistola ad Romanos, ubi scriptum est: « Quos autem prædestinavit hos et vocavit (Rom. viii, 30); » ubi enim nos Latine dicimus *prædestinavit*, ibi et in illa Epistola et in hac sententia de Actibus apostolorum Græce positum est *προώρισεν*, quod, ut jam dictum est, alii proprie transtulerunt *prædestinavit*, alii *defnivit*, vel *præsnivit*, alii *decrevit*, vel plurali numero *decreverunt*; ubi et illud est valde mirum: quia sicut in propheta legitur, et « consilium Dei, et manus extensa, » ita et hic ponitur, « facere quæ manus tua et consilium decrevit, sive *decreverunt* fieri. » Quod idcirco tam diligenter dicendum putavimus, ut *prædestinavit*, et *decrevit*, et *defnivit*, vel *præsnivit*, id ipsum significare intelligatur: « Convenerunt ergo adversus sanctum puerum Jesum, quem unxit Deus, Herodes et Pontius Pilatus facere quæ manus et consilium Dei prædestinavit, decrevit, et præsnivit fieri. » Sed quæcumque omnipotens Deus Pater unigeniti Filii sui passione prædestinavit fieri, illi fecerunt malitia et impietate. Ille prædestinavit misericordia et benignitate, illi ut nomen Christi dederent, ille ut ejus sanguine peccata mundi ablueret. Prædestinata sunt illa omnia ut in ejus passione fierent, prædestinatum est et per quos fierent quia videlicet et justo judicio Dei merito præcedentium peccatorum digni judicati sunt qui ita excæcarentur, ut per eos talia completerentur. Sicut et Judas ideo prædestinatus est ut eundem Dominum Christum traderet, quia dignum se præbuit qui tale facinus expleret.

CAPUT VII.

De duobus funiculis et gemina sorte. De æterna præscientia, providentia et prædestinatione Dei. Discretio electorum et reprobatorum in Jacob et Esau figurata. Electio gratuita, reprobatio justa.

Hanc æternam et incommutabilem prædestinationem Dei de utraque civitate, id est electorum et reprobatorum, B. Isaias propheta in fine sæculi adimplendam miris laudibus et exultatione prosequitur, dicens : « Domine Deus meus tu, exaltabo te, confitebor nomini tuo, quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen (Isa. xxv, 1). » Et mox de civitate impiorum : « Quia posuisti, inquit, civitatem in tumultum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum, ut non sit civitas, et in sempiternum non ædificetur (Ibid., 2); » ubi et de civitate piorum continuo adjungit : « Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te : quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua : spes a turbine, umbraculum ab æstu (Ibid., 3, 4). » Has duas partes, electorum videlicet et reprobatorum, mensura æquitatis justii judicii Dei alteram perdendam, et alteram salvandam, mirabiliter etiam in libro Regum legimus designatas, ubi et de beato David scriptum est : « Quia percussit Moab, et mensus est eos funiculo cœquans terræ. Mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum et unum ad vivificandum (II Reg. viii, 2). » Quis enim non agnoscat verum David esse Dominum Jesum Christum, Moabitas vero omnem multitudinem infidelium, qui alieni sunt a populo Dei : quorum dum alios justo et occulto judicio suo præordinat ad mortem æternam, alios vero legit et vocat ad vitam æternam ? Quid aliud quam æquissima judicii sui mensura « duos metitur funiculos, unum ad occidendum, et unum ad vivificandum ? (Esther. x, 10). » Sed et in libro Esther idipsum de utraque parte, et electorum scilicet et reprobatorum, et fidelium et infidelium, sub figura duarum sortium magnifice figuratur, ubi de Deo scriptum est : « Et duas sortes esse præcepit, unam populi Dei et alteram cunctarum gentium : venitque utraque sors in statutum ex illo jam tempore coram Deo (Ibid., 11); » per sortem namque divini judicii expositio recte intelligitur, dicente Salomone : « Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur (Prov. xvi, 33). » Et omnipotens Deus duas sortes esse præcepit, unam populi Dei, id est omnium electorum, et alteram cunctarum gentium, omnium videlicet reprobatorum : et utrasque partes judicii sui sorte distinxit, ut alii essent in partes sortis sanctorum, alii vero in partes sortis impiorum. Esse etenim duas sortes, id est sortem sanctorum et sortem impiorum, aperte Scriptura nos docet, cum dicit Apostolus de prima : « Qui dignos nos fecit in partes sortis sanctorum in lumine : qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii dilectionis suæ (Col. 1, 12, 13); » quæ est utique sors populi Dei; et de altera in libro Ecclesiastico legimus :

PATROL CXXI.

A « Anima enim nequam disperdet eum qui se habet, et in gaudium inimici dat illum, et deducet illum in sortem impiorum (Eccli. vi, 4), » manifeste scilicet reprobatorum.

Sed et in aliis Scripturæ sanctæ locis sors pro justii retributione judicii in parte reprobatorum posita invenitur, sicut in Isaia ad plebem reprobam Deus dicit : « Hæc est pars tua, sorsque mensuræ tuæ (Isa. lvii, 7). » Et de inimicis populi Dei idem propheta ait : « Hæc est pars eorum, qui vastaverunt nos, et sors diripientium nos (Isa. xvii, 18). » Venit ergo « utraque sors, » id est, et populi Dei et eorum qui alieni judicantur a populo Dei, « in statutum », videlicet ut, quemadmodum statutum est in occulto judicio Dei de utriusque sortibus, id est, civitatis Dei et civitatis diaboli, ipsis rebus expleretur ex illo jam tempore, quo ab exordio mundi usque ad finem sæculi hæc duæ civitates mixtæ corpore, mente divisæ, temporaliter currunt, donec ad debitos fines perveniant, vel vitæ æternæ, vel mortis perpetuæ : hoc autem totum « venit in statutum » coram Deo, qui solus novit quam juste ista disposuerit, quam veraciter atque efficaciter usque ad finem sæculi compleantur.

Hanc distinctionem divini judicii et prædestinationis, duorum videlicet funiculorum et duarum sortium, quarum una est populi electi, et altera impiorum, ita æternaliter esse dispositam prædictus liber Ecclesiasticus mirabiliter ostendit dicens : « In judicio Dei opera ipsius ab initio et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum; » et alibi dicit : « Dominus homines omnes de solo, et ex terra, unde creatus est Adam, in multitudine disciplinæ Domini separavit eos, et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit; et ex ipsis maledixit et humiliavit, et convertit illos a separatione ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud et disponere. Omnes viæ ejus secundum dispositionem ejus (Eccli. xxxiii, 10, 12, 13, 14). » Huic sententiæ simile est illud quod beata Judith in oratione sua ad Deum dicit : « Tu enim fecisti priora, et illa post illa cogitasti, et hoc factum est quod ipse voluisti, et tua judicia in tua providentia posuisti (Judith, ix, 4, 5). »

Quam vero æterna sint ejus præscientia et providentia, et prædestinationis judicia, idem liber alibi ostendit, dicens : « Domino enim Deo antequam crearentur, omnia agnita; sic et post perfectum respicit omnia. Opera omnis carnis coram illo, et non est quidquam absconditum ab oculis ejus. A sæculo et usque in sæculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu ejus. Non est dicere : Quid est hoc, aut quid est illud : omnia enim in tempore suo quaeruntur. Non præterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientiæ suæ decoravit, quæ est ante sæculum et usque in sæculum, neque abjectum est, neque minuitur, et non eget alicujus consilio. Viæ illorum coram ipso sunt semper, non sunt absconsæ ab oculis ipsius; et om-

nia opera illorum velut sol in conspectu Dei : et oculi ejus sine intermissione inspicientes in viis ipsorum (*Eccli. xxiii, 29; xxxix, 24, 26; xlii, 20, 22, 13, 16*). » Certe ipsa æterna et incommutabilis Veritas Dominus noster Jesus Christus de lege et prophetis firmissime inculcat, dicens : « Dico enim vobis, quia donec transeat cœlum et terra, iota unum aut unus apex non præteribit ex lege, donec omnia fiant (*Matth. v, 18*). » Et iterum : « Facilius est cœlum et terram transire, quam de lege unum apicem cadere (*Luc. xvi, 17*). » Et de verbis Novi Testamenti, in quibus utique non sola illa quæ ore proprio locutus est, sed etiam omnia quæ et per sanctos apostolos et evangelistas dixit intelligere debemus, ita affirmat, dicens : « Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc donec omnia fiant : cœlum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt (*Marc. xiii, 30, 31*). » Quicumque ergo verba utriusque Testamenti, sive de parte electorum, seu de parte reproborum dicta sint, fideliter legit vel audit, ita ea debet accipere et tenere, tanquam vere æternaliter apud Deum præscita, et præordinata, ac præfinita, ut omnino aliter esse non possit.

Quid vero illustrius et magnificentius de utriusque partis, et reproborum scilicet et electorum, et infidelium et fidelium : quorum alij, ne mysterium Domini adventus, et priusquam manifestaretur in carne, et postea usque ad finem sæculi agnoscere possent, merito superbiæ excæcari et repelli, alij per gratiam et pietatem fidei illuminari meruerunt, vel justa rejectione, vel gratuita electione, dici aut commendari potuit, quam quod ipse Dominus « magni consilii angelus », id est, paternæ ac suæ æternæ voluntatis fidelis testis ac nuntius, in Evangelio Deum Patrem glorificans, eique super iustis judiciis gratias agens, declarat atque annuntiat, dicens : « Confi-tebor tibi, Pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (*Luc. x, 21*). » Et mox utrumque et excæcationem videlicet superbiorum, et illuminationem humilium ad æternum, et incommutabile Patris consilium, atque iudicium cum summa laude et exultatione referens subjungit, dicens : « Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te (*Ibid., 26*). » Et ne se ab hujus æterni consilii, atque iudicii consortio separasse putaretur, postquam solita pietate ad Patrem, tanquam ad verum suæ generationis auctorem omnia retulit, subjunxit etiam de se, et ait : « Omnia mihi tradita sunt a Patre meo (*Ibid., 37*). » id est et illa de quibus dictum est : « Abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, » et illa de quibus adjunctum, « et revelasti ea parvulis, » ut etiam meo scilicet, quod utique et Patris est, consilio atque iudicio vel discernantur, vel damnentur, vel liberentur : « Neque enim Pater iudicat quemquam, sed iudicium, inquit, omne dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem (*Joan. v, 22, 23*). » Hoc est admirabile, et in-

effabile mysterium æterni iudicii, tam in parte electorum quam etiam reproborum.

Quod etiam beatissimus Isaac patriarcha repente sibi plenius ac profundius in duobus suis geminis revelatum, velut cum Apostolo mente excedens (*Rom. xi, 33*), « et incomprehensibilia Dei iudicia atque investigabiles vias » contemplatus « expavit » (ut scriptum est), « stupore vehementi, et ultra quam credi potest, admiratus est. » Neque enim hoc tantopere stupuisse ac miratus esse credendus est, si cæcus et pius pater, aut verisimilitudine, aut propria affectione in discernendis filiis vel falli potuit, vel errare (*Gen. xxvii, 33*), sed subito revelationis lectu cor ejus illuminatum, ad memoriam reduxit, quid adhuc eisdem « geminis » in utero matris positus, « cum, » juxta Apostolum, « nihil egissent bonum aut malum, » et tamen ambo una et pari originalis reatus damnatione tenerentur astricti, sola divini iudicii discretionem dictum fuerit, « quia major serviet minori, » quod postea manifestius per prophetam Deus inculcat, dicens : « Jacob dilexi, Esau autem odio habui (*Gen. xxv; Rom. ix; Mal. i*). » Hæc itaque subita spiritus illustratione sanctus patriarcha recollens, et intelligens, vidit in duobus uno concubitu satis, pari primæ prævaricationis conditione damnatis, necdum natalis, necdum proprio actu quidquam boni, vel mali promeritis, mirabile et terribile iudicium Dei, videlicet, ut unum gratis diligeret et eligeret, alterum juste odisset ac reproharet : « Et velut figulus potestatem habens ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, et aliud in contumeliam (*Rom. ix, 21*). » Vidit certe in illis duobus incommutabile consilium Dei, cum nec volente et satagente ac desiderante patre potuisset ullatenus quod prædictum et prædestinatum fuerat mutari : sed divinitus disposito ac præfinito rei ordine, etiam per nescientem ille præferretur, ille benediceretur, qui adhuc in utero constitutus, arcano Dei iudicio, et dilectus fuerat, et prælatus.

Vidit hoc in illis duobus tam grande et profundum mysterium consilii Dei : et quod in illis vidit ipso revelationis instinctu, etiam in totius humani generis discretionem ab initio usque ad finem sæculi fieri cognovit, sive in duobus populis circumcisionis et præputii, sive in omni generaliter plenitudine electorum, seu reproborum, videlicet quod omnes « ex una massa » juste damnata descendant. Quod omnipotens « figulus » æterno et incommutabili consilio iudicii sui « ex eadem massa » alios faciat per justitiam « vasa iræ, » alios per gratiam « vasa misericordiæ, » et ita Dei consilium atque iudicium ratum sit, atque immobile; ut tamen nemo nisi iuste damnetur, nemo nisi misericorditer liberetur. Vidit hoc impenetrabile profundum iudiciorum Dei sanctissimus patriarcha « in duobus geminis » designari, in universitate humani generis expleri, et tanquam cum propheta exclamans : « Domine, audivi auditum tuum et timui, consideravi opera tua, et expavi. Stupuit stupore vehementi, et ultra quam credi potest, admiratione

perculus est (*Habac. 11; Genes. xxvii.*) » Sicut et Psalmista super eadem profunditate admiratus, atque obstupefactus clamat : « Quam magnificata sunt opera tua, Domine; nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ (*Psal. xci, 6.*) » Nec frustra Apostolus ad Romanos scribens, et de altitudine præscientiæ et prædestinationis divinæ attentissime disputans (*Rom. ix.*), ut quicumque salvantur non suis meritis aut viribus, sed omnino sola Dei gratia salvari intelligantur, juxta sempiternum propositum voluntatis suæ, quos voluit, præscientis, prædestinantis, vocantis, justificantis, et glorificantis; non frustra, inquam, de talibus disputans, et vehementer inculcans, cum pleraque postea et alia posuisset; istud velut præcipuum, et maximum elegit testimonium vel exemplum de præfatis videlicet geminis, B quod primo loco poneret ad tam profundum mysterium probandum et commendandum. Totum namque in eo breviter comprehenditur cum ait : « Ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori (*Rom. ix; Gen. xxv.*) » Ibi enim est electio Dei gratuita, id est absque operibus, in Jacob, ibi propositum æternæ voluntatis ejus, quod utique sine præscientia et prædestinatione esse non potest : ibi vocatio quia « non ex operibus, sed ex vocante dictum est, major serviet minori. » Et sicut electio gratuita est in Jacob de quo dictum est : « Jacob dilexi, » ita justa damnatio in Esau, de quo adjungitur : « Esau autem odio habui. »

Hoc divinorum judiciorum in utramque partem C profundum mysterium ex auctoritatibus prophetis et apostolicis firmissime tenet Ecclesia, quia nimirum præcipue pertinet ad commendandam, et declarandam gratiam Christi, « ut qui gloriatur, in Domino gloriatur (*I Cor. 1, 31.*) » Absconditum quidem a sæculis in Deo, sed inter Scripturas prophetarum Ecclesiæ ejus inter cætera, quæ ad mysterium Salvatoris pertinent, prædicatione patefactum apostolica, dicente eodem Apostolo in fine præfate Epistolæ ad Romanos : « Ei autem qui potens est vos confirmare secundum Evangelium meum, et prædicationem Jesu Christi, secundum revelationem mysterii æternis temporibus taciti, quod nunc patefactum est per Scripturas prophetarum (*Rom. xvi, 25, 26.*) » etc. Et alio loco : « Prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in mysterio Christi, quod aliis generationibus non est agnitus filiis hominum, sicut nunc manifestatum est sanctis apostolis ejus, et prophetis in spiritu (*Eph. iii, 4, 5.*) » etc. Et iterum : « Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hæc in gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi, et illuminare omnes, quæ sit dispensatio sacramenti absconditi a sæculis in Deo qui omnia creavit (*ibid., 8, 9.*) » Licet enim totum quod de Domini nostri divinitate, atque incarnatione per apostolos annuntiat, generaliter « magnæ pietatis mysterium » sit « temporibus æternis tectum; nec aliis generationibus filiis hominum

agnitum, et a sæculis in Deo, qui omnia creavit, absconditum; nunc autem per Scripturas prophetarum et prædicationem apostolorum manifestatum : » tamen etiam specialiter istud de inscrutabilibus divinis judiciis, et dispositionibus, sive in excæcatione infidelium, sive in illuminatione fidelium aperte, et præcipue mysterium appellatur, dicente Apostolo : « Nolo enim vos ignorare, fratres, mysterium hoc, ut non sitis vobismetipsis sapientes : quia cæcitas ex parte contigit in Israel donec plenitudo gentium intraret, et sic omnis Israel salvus fieret (*Rom. xi, 25, 26.*) »

CAPUT VIII.

De prædestinatione reproborum ad interitum. Præscientia Dei nullum ad peccandum compellit.

Hanc Scripturæ Dei veritatem, atque auctoritatem secutus beatissimus Pater, et egregius doctor Augustinus, et de Prædestinatione sanctorum librum luculentissimum scripsit, et de prædestinatione etiam reproborum justo judicio Dei ad interitum, et ibi, et in aliis opusculis suis sæpius memoravit. Sicut in libro de Perfectione justitiæ hominis (*cap. xiiii*) manifestissime ostendit, dicens : [Quomodo ergo dictum est : « Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (*Psal. xiiii, 1, 2.*) » nisi quia populum quemdam psalmus ille culpatur, in quo nec unus erat qui faceret bonum, dum voluit remanere filii hominum, et non esse filii Dei, cujus gratia homo fit bonus, ut faciat bonum ?] Et post paululum : [Hoc ergo, inquit, bonum, quod est requirere Deum, « non erat qui faceret, non erat usque ad unum, » sed in eo genere hominum, quod prædestinatum est ad interitum. Super hos enim respexit Dei præscientia, protulitque sententiam.] Item, de Civitate Dei, libro decimo quinto (*cap. 25*) : [Ira, inquit, Dei non perturbatio animi ejus est, sed judicium, quo irrogatur pœna peccato : cogitatio vero ejus, et recogitatio mutandarum rerum est immutabilis ratio. Neque enim sicut hominem, ita Deum cujusquam facti sui pœnitent : cujus est de omnibus omnino rebus tam fixa sententia, quam certa præscientia.] In tractatibus quoque quos in expositionem Joannis evangelistæ ad populum loquitur, de hac re ita dicit (*Tract. 42*). Quod vero sequitur : [« Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis (*Joan. viii, 47.*) » eis dictum est, qui non solum peccato vitiosi erant (nam hoc malum commune erat omnibus), sed etiam præcogniti quod non fuerant credituri. Quapropter præsciebat illos, quibus talia dicebat, in eo permansuros, quod ex diabolo erant, id est in suis peccatis atque impietate morituros, nec venturos ad regenerationem, in qua essent filii Dei, hoc est ex Deo nati, a quo erant homines creati. Secundum hanc prædestinationem locutus est Dominus, etc.] Item ibi (*Tract. 43*) : Isti autem indignantes, mortui, et mortii sempiternæ prædestinati respondebant conviciose et dicebant : « Modo cognovimus, quia dæmonium habes (*Joan. viii, 52.*) » Item alio loco (*Tract. 48*)

exponens verba Domini quibus ait de ovibus suis, « Et non rapiet quisquam eas de manu mea. » [Quid potest, inquit, « lupus, » quid potest fur et lairo? Non perdunt nisi ad interitum prædestinatos.] Item alio loco (*Tract.* 107) : [Qui enim, inquit, certis et immutabilibus causis omnia futura prædestinavit, quidquid facturus est fecit. Nam et per prophetam de illo dictum est : « Qui fecit quæ futura sunt (*Isa.* XLV, 11, *sec.* LXX). » Et alibi : [« Filius, » inquit, « perditionis » dictus est traditor Christi, perditioni prædestinatus, secundum Scripturam, qua de illo in psalmo centesimo octavo maxime prophetatur.]

De divina quoque præscientia, qua omnia futura vel bona vel mala immutabiliter novit : nec tamen ea aliquem ad peccandum compellit, in eisdem tractatibus ita loquitur (*Tract.* 53) : [Non enim propterea Deus quemquam ad peccandum cogit, quia futura hominum peccata jam novit. Fecerunt ergo peccatum Judæi, quod eos facere non compulsi, cui peccatum non placet, sed facturos esse prædixit, quem nihil latet. Et; ideo si non malum, sed bonum facere voluissent, non prohiberentur; et hoc facturi præviderentur ab eo, qui novit quid sit quisque facturus, et quid eis sit pro ejus opere redditurus.]

Hanc divinæ prædestinationis veritatem per Scripturas multipliciter declaratam, et a sanctissimo doctore fideliter commendatam etiam antiquissimus et beatissimus doctor, et magister Cyprianus clarissime docet, dicens : [Qui omne judicium a Patre solus accepit, et qui venturus est judicaturus, jam judicii et cognitionis futuræ sententiam protulit, prænuntians et contestans « confessorum se coram Patre suo confitentes, et negaturum negantes (*Matth.* x, 32). »] Item cum delis, qui in persecutione comprehensi pro Christo usque ad mortem dimicant, et de his, qui infirmitatis suæ conscii caute secedunt, disputaret, sic ait : [Illic fortitudo promptior, hic sollicitudo securior. Ille, appropinquante hora sua, jam maturus inventus est; hic fortasse dilatus est, qui patrimonio derelicto idcirco secessit, quia non erat negaturus : confiteretur utique et ipse si fuisset detentus.] Item alibi, cum tempore mortalitatis consolaretur eum, qui se dolebat morte præveniri, ne se offerre posset ad passionem martyrii, ita dicit : [Primo in loco non est in tua potestate, sed in Dei dignatione martyrium : nec potes te dicere perdidisse, quod nescis an merearis accipere, etc.] Item alio loco : [Neque enim, inquit, potest perire, nisi quem constat esse periturum : cum Dominus in Evangelio suo dicat : « Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur (*Matth.* xix, 13). »] Item alibi dicit : [Dominus in persecutione secedere et fugere mandavit, atque ut id fieret et docuit et fecit. Nam cum corona de Dei dignatione descendat, nec possit accipi, nisi fuerit hora sumendi, quisquis in Christo manens interim cedit, non fidem negat, sed tempus exspectat : qui

A autem cum non secederet, cecidit, negaturus remansit.]

Hanc præscientiæ et prædestinationis divinæ immobilem firmitatem beatus quoque Hilarius, ita docet dicens : [Deo namque complectenti in se omnia, futura pro factis sunt. Cujus tam fidelis præscientia est, ut quæ nondum gesta sunt, tamen jam ab eo et pro præteritis habeantur et gestis.] Et iterum : [Dignum est enim, inquit, ut miserabilem populi casum, et impietati ejus debitam pœnam, et post longæ servitutis sufficientem peccatis gravibus satisfactionem, et misericordem in eos Dei (indulto redita) voluntatem, secundum providentem scientiam prophetiæ spiritus loquatur.] Item cum illud de Psalmo exponeret : [« Et surrexi et adhuc tecum sum (*Psal.* cxxxviii, 18), » surrexi, inquit, ad resurrectionis gloriam spectat; sed secundum præscientiam Dei, id quod futurum est, tanquam præteritum loquitur, quia Deo ob scientiam et virtutem quæ futura sunt, facta sunt; ut etiam nosmetipsi facta esse existimamus, quæ futura esse confidimus.] Item cum exponeret illum locum Psalmi ubi dicitur : « Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur (*Ibid.*), » de certo et prædestinato electorum numero sic ait : [Nunquid numerus incertus est, qui in libro Dei scribuntur? Ergo nulla est difficultas in numero, quorum veritas manet in scripto.]

Hanc divini judicii in utramque partem tam bonitatem, quam severitatem etiam beatissimus Ambrosius ex verbis Epistolæ ad Romanos in expositione Psalmi centesimi decimi octavi, ita breviter confirmat dicens : [« Ergo cujus vult miseretur, et quem vult indurat (*Rom.* ix, 18). » Hunc, inquit, miseratus hortatur : illum non revocat exsecratus.] Item alibi : [Deus, inquit, omnipotens Pater, in Moyse facie « excæcavit populum Judæorum » non duritia, sed præscientia; nec malitia, sed æquitate atque justitia. Ipsi enim sibi posuere velamen, qui legem intelligere noluerunt.] Item in libris de fide ad Gratianum de eadem re sic dicit : [Hæc consuetudo est prophetiæ, ut quæ futura sunt, vel quasi præsentia, vel quasi futura dicantur : Deo enim, quæ sunt futura, præsentia sunt; et ei, cui præcognita sunt omnia, ventura pro factis sunt, sicut scriptum est : « Qui fecit quæ futura sunt (*Isa.* xlv, 11, *sec.* LXX). »] D Beatus etiam Hieronymus de eadem re disputans in expositione Epistolæ ad Ephesios, ita clarissime dicit : [Considerandum quod et hic προύρισμος, et προσθεσις, id est prædestinatio, et propositum simul posita sunt, juxta quæ operatur omnia Deus secundum consilium voluntatis suæ : non quo omnia quæ in mundo fiant, Dei voluntate et consilio peragantur (alioquin et mala Deo poterunt imputari), sed quo universa quæ faciat cum consilio faciat et voluntate, quæ scilicet ratione plena sit et potestate facientia. Nos homines pleraque volumus facere consilio, sed nequaquam voluntatem sequitur effectus : illi autem nullus resistere potest, quin omnia quæ voluerit faciat. Vult autem ea quæ sunt plena rationis atque

consilii.] Item alibi in ejusdem Epistolæ commentariis : A [Quod autem, inquit, « electos nos, ut essemus sancti et immaculati coram ipso (Eph. 1, 4), » hoc est, coram Deo, ante fabricam mundi testatus est, ad præscientiam Dei pertinet, cui omnia futura jam facta sunt, et antequam fiant, universa sunt nota : sicut et Paulus ipse prædestinatur in utero matris suæ (Gal. 1) ; et Jeremias in vulva matris suæ sanctificatur, eligitur, roboratur, et in typo Christi propheta gentibus mittitur (Jer. 1, 5).] Et post aliqua : [Non ait Paulus, inquit, « elegit nos ante constitutionem mundi, cum essemus sancti et immaculati, » hoc est : quia sancti et immaculati ante non fuimus, ut postea essemus constituit. Non enim eliguntur Paulus, et qui ei similes sunt, quia erant sancti et immaculati, sed eliguntur et prædestinantur, ut in consequenti vita per opera atque virtutes sancti et immaculati fiant.]

Sed et beatus Leo de utriusque prædestinationis æterno apud Deum consilio, in sermonibus suis ad populum ita evidenter docet, dicens : [In salvandis enim omnibus per crucem Christi communis erat voluntas Patris et Filii : commune consilium, nec ulla poterat ratione turbari, quod ante æterna sæcula, et misericorditer erat dispositum et incommutabiliter præfinitum.] Item alio loco : [Cum ergo omnia, quæ in Domino majestatis Judaica admisit impietas, tanto ante prædicta sint, ut non tam de futuris, quam de præteritis propheticus sit sermo contextus, quid aliud nobis, quam sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo reseratur : apud quem discernenda jam judicata, et futura jam facta sunt. Cum enim et qualitates actionum nostrarum, et effectus omnium voluntatum scientia divina præveniat, quanto magis nota sunt Deo opera sua ? et recte placuit quasi facta recoli, quæ non poterant omnino non fieri.]

Beatus quoque antistes et gloriosus confessor Fulgentius, de hac judicii in utramque partem præscientia et prædestinatione egregium librum scribit : qui, sicut et cætera ejus admiranda et veneranda scripta, semper ab Ecclesia fideliter receptus, et inter scriptores ecclesiasticos laudabiliter annumeratus est. Et nunc nescimus qua ratione, imo infidelitate et contentione simul cum beato Augustino abjicitur : et ab eis qui catholici videri volunt, tales ac tanti viri Dei iniquissime injuriati, et spreti, velut quisquilæ et purgamenta vilissima conculcantur. Et est nimis mirabile imo horribile quomodo, ut suis adinventionibus et ineptiis credatur, exigant, cum ipsi beatissimos Patres, et illustrissimos doctores Ecclesiæ abjecerint ; ac per hoc nisi se citius corrigere studeant verissime hæretici judicari possunt : qui fidei, et charitati, et sincerissimæ Patrum doctrinæ non communicant ; sed insuper cum ipsis etiam Scripturæ sanctæ cœlestem auctoritatem contemnunt. Nam si illum fidelissimum copiosissimum et florentissimum librum beati Fulgentii cum pietate et obedientia legere et intelligere studuissent,

profecto in hac obscurissima quæstione, de præscientia et prædestinatione divina (Deo aspirante atque illuminante) nulla erroris caligo in eorum cordibus remansisset. Ait namque præfatus doctor inter cætera in libro jam dicto : [Quod ergo ante gehennam mali pereunt, non est divini operis, sed humani : quod autem in gehenna perituri sunt, hoc facit Dei æquitas, cui nulla placet peccantis iniquitas.] Et iterum prædestinationis, inquit, nomine non aliqua voluntatis humanæ coactitia necessitas exprimitur, sed misericors et justa futuri operis divina sempiterna dispositio prædicatur : « Deo namque, et misericordiam et judicium cantat Ecclesia (Psal. c, 1). »

Item ibi : [Proinde, inquit, potuit sicut voluit prædestinare quosdam ad gloriam, quosdam ad pœnam : sed quos prædestinavit ad gloriam prædestinavit ad justitiam ; quos autem prædestinavit ad pœnam non prædestinavit ad culpam. In illis ergo opera sua glorificat ; in istis autem opera non sua condemnat. Hoc itaque prædestinavit Deus, quod erat ipse facturus, aut quod fuerat largiturus ; illud vero nullatenus prædestinavit, quod sive per gratiam, sive per justitiam facturus ipse non fuit.] Item ibi : [Mala quippe voluntas non pertinet ad optimum creatorem : justa vero injusti angeli, hominisque damnatio pertinet ad æquissimum cognitorem. Ad voluntatem igitur malam Deus hominem non prædestinavit, quia homini eam daturus ipse non fuit.] Et iterum : [Neque enim est alia ejus prædestinatio, nisi futurorum operum ejus æterna præparatio, in qua nulla causa mali ullatenus poterit inveniri : quia ex voluntate Dei nunquam processit origo peccati. « Misericors enim Dominus et justus (Psal. cxiv, 5). » De quo alio loco scriptum est : « Misericordiam et veritatem diligit Dominus Deus (Psal. lxxxiv, 12). » In omnibus ergo operibus ejus aut justa veritas custoditur, aut pia misericordia prærogatur.] Item ibi : [Dei enim prædestinatione aut peccatorum præparata est pia remissio, aut peccatorum justa punitio. Nunquam igitur Deus hominem ad hoc potuit prædestinare, quod ipse disposuerat et præcepto prohibere, et misericordia diluere, et justitia punire.] Itemque ibi : [Deus itaque omnia hominum opera sive bona, sive mala præscivit, quia eum latere nihil potuit ; sed sola bona prædestinavit, quæ se in filiis gratiæ facturum esse præscivit ; mala vero futura opera illorum quos non prædestinavit ad regnum, sed ad interitum, præscivit potentissima deitate, ordinavit et provida bonitate.] Et iterum : [Præscivit enim voluntates hominum bonas et malas, prædestinavit non malas, sed solas bonas. Et licet in ejus prædestinatione non fuerit, ut malitiam voluntati humanæ dedisset, fuit tamen in ejus prædestinatione quid humanæ voluntatis malitiæ reddidisset.]

CAPUT IX.

Sequitur de eodem capitulo primo.

Hæc præfatus venerabilis doctor in libro, quem supra memoravimus, juxta Scripturæ sanctæ veri-

tatem, et præcedentium Patrum reverendam auctoritatem et multa alia, quæ ad præsentem quæstionem sufficiunt claro sermone disseruit. Quem nos fideliter disputantem, et majorum vestigia pie sequentem obedienter, et sinceriter sequi debemus: quia et hoc ad fidei nostræ integritatem pertinet, ut sicut in cæteris, quæ de Deo credimus, ita et in hac parte nihil indignum divina majestâte, nihil falsum de divinis judiciis sentiamus. Præsertim cum hujus prædestinationis veritas, et fidei in nobis ædificet sinceritatem, et nulli præbeat desperationis offensionem, et cunctis qui in suis vitiis perniciose, et pertinaciter vivere delectantur, saluberrimum timorem ingerat. Nam de contemptu, et abiectione beatissimorum atque illustrissimorum Patrum, qui a multis nimis insolenter atque irreligiose conculcantur, quid nobis aliud sentiendum, nisi ut contra hæc magis audiamus, et observemus quid Scriptura de eisdem sanctis Patribus præcepit dicens: « Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi, majores tuos, et dicent tibi (*Deut. xxxii, 7*); » ne incurramus in illud quod per Salomonem dicitur: « Malum est homini dejerare sanctos, et post vota retractare (*Prov. xx, 5*); » simusque parentibus spiritualibus (quorum fide, doctrina in Christo generati ac regenerati sumus) inobedientes, et contemptores Scripturæ, quæ dicit: « Audi, filii mi, disciplinam patris tui, » id est omnipotentis Dei, « et ne dimittas legem matris tuæ (*Prov. i, 8*), » id est sanctæ Ecclesiæ dogmata et statuta fidelia, quæ non tantum ut legitima, sed vere, ut legem observare debemus: quia per Spiritum sanctum edita minime dubitamus.

Denique de beati Augustini libris et scriptis in quibus ex necessitate novæ, id est Pelagianæ hæresis destruendæ et fidei catholicæ defendendæ instantissima intentione de natura et gratia, de gratia et libero arbitrio, de correptione et gratia, de prædestinatione sanctorum et bono perseverantiæ, ac baptismo parvulorum, juxta profunditatem Scripturæ sanctæ, et evangelicæ atque apostolicæ doctrinæ regulam multipliciter disputavit; adhuc ipso vivente, sicut Prosper et Hilarius ad eundem scribunt: et multo magis post obitum ejus propter obscuritatem rerum, et tarditatem minus intelligentium, multiplex querela, maxime intra Gallias exorta est; sed continuo per divinæ misericordiæ providentiam, et conciliis ac statutis beatissimorum Patrum, et decretis atque auctoritate apostolicæ sedis pontificum solertissime sedata, atque sanata: ita ut stultis et indisciplinatis quæstionibus silentium imponeretur, et sanctissimi ac sincerissimi doctoris auctoritas in omnibus Ecclesiis, atque in ipsa sede apostolica confirmaretur. Denique beatissimus papa Coelestinus, cujus auctoritate et industria Nestoriana hæresis surgens, cum suo auctore oppressa est, contra tanti viri reprehensores, vel potius calumniatores, sicut in libris Canonum inter decreta pontificum Romanorum continetur, scripsit ad episcopos Galliarum, tanta reverentia et laude illum commendans, ut

A ejusdem scripturæ iste sit titulus: [De sancto episcopo Augustino mira laudis assertio; et huic titulo subjungantur verba præfati Pontificis, quæ ita se habent: Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus: nec unquam hunc sinistræ aspersionis saltem rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos etiam a meis semper decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omne in communes senserunt, ut pote qui ubique cunctis, et amori fuerit, et honori: unde resistatur talibus, quos male crescere videmus. Nefas est hæc pati religiosas animas, quarum afflictatione, qui membra nostra sunt, nos quoque convenit macerari. Quamvis maneat hos beatitudo promissa, quicunque probantur persecutionem propter justitiam sustinere (*Matth. v, 10*). Quibus quid promittat Dominus in futurum sequens sermo declarat. Non est agentium causa solum. Universalis Ecclesia quacunque novitate pulsatur, intelligamus hæc ipsa vobis, quæ nobis non placent, displicere: quod ita demum probare poterimus, si imposito improbis silentio de tali re imposterum querela cessabit.]

B Hunc igitur beatissimum et fidelissimum Patrem semper in communionem sedis apostolicæ habitum, et ab ejus etiam pontificibus inter magistros fidei doctrinæ venerabiliter receptum, et ab ipsis tam clare, et honorifice contra obtrectantes et obloquentes defensum, ita ut imposito improbis silentio, omnem de eo mussitationem comprimendam, ac repellendam decernerent, etiam nos tota fidei devotione honoramus, toto studio et intentione pietatis sequamur. Et in quibus propter obscuritatem rerum, et subtilitatem disputationum minus eum intelligere possumus, vel a Domino intelligentiam postulemus, vel ab eis, quos ipse suo dono illuminare dignatus est, humiliter nos doceri patiamur ac deprecemur.

C Nam quod est magis dolendum, et amore divinæ veritatis penitus detestandum circumferunt quidam libellum velut ipsius nomine titulum, quem Græco vocabulo *ὑπομνηστικὸν* appellant, quem neque ille sanctus episcopus, qui utique vitam ipsius scripsit, et indicem omnium librorum sive epistolarum ejus diligentissime in fine ejusdem scripturæ subjunxit, qui utique omnia ejus scripta optime noverat, utpote ab ipso nutritus, et cum eo multis curricula annorum conversatus inter cæteros libros ejus memorat. Neque ullus fere ecclesiasticus scriptor ejus mentionem facere invenitur, et ideo falsa superscriptione titulum minime dubium est. Hanc ergo isti relictis ejus authenticis, et clarissimis libris, quos universa Ecclesia sequitur, confingunt suo errore atque mendacio, velut post omnes libros suos præfatum pontificem ultimum conscripsisse et asserunt, quod quidquid in præcedentibus libris suis de gratia et libero arbitrio, de prædestinatione et præscientia Dei perperam dixerat, in isto correxit. Quod omnino absit a nobis, ut tam nefarium commentum suscipere patiamur: ut propter istiusmodi librum (qui

neque in catalogo librorum ejus, neque in libris A Retractionum ejus, neque in scriptis alicujus viri ecclesiastici forte memoratus reperitur, et manifestissime prædicti doctoris sensibus, imo catholicæ sinceritati probatur adversus, nec ipso stylo ulla- tenus cum ejus eloquio consonat), abjiciamus clarissima veritatis dogmata, quæ in verissimis et probatissimis libris ejus non solum in cæteris mundi partibus, sed etiam in ipsa sede apostolica, omnis catholica suscipit et servat Ecclesia. Quæ omnia idcirco tam diligenter replicanda credidimus, ut tantum malum de contemptu et abjectione sanctissimorum Patrum, tantum mendacium de libris fidelissimi et sincerissimi doctoris, per quod clarissimam veritatem respuendam, et fallaciarum umbras ac nebulas sequendas isti persuadent, penitus a nostris animis repellamus. Quia si istiusmodi fallaciam incaute suscipimus, intrat putredo de venere serpentis, et nihil integrum remanebit.

Proferunt et alium libellum, velut sub nomine S. Hieronymi de libero arbitrio conscriptum, quem utique clarius debent ostendere, ut probetur, si vere ipsius esse credendus sit. Nos enim scimus eundem sanctum Hieronymum in quodam opere de libero scripsisse arbitrio, et posuisse duas quorundam opiniones, quarum unam sequitur, alteram omnino respuit Ecclesia. Caveamus itaque (inquantum Deo auxiliante possumus) mendacia adversus fidem et veritatem surgentia : et maxime hoc tempore, quando terribili Dei judicio, et ignorantia major in hominibus cœpit succrescere, et multiplex error liberius pullulare. Sed et si quis in ratione fidei vel errat, vel errare putatur, utique non mendacio vincendus est, sed veritate, sicut et beatus Augustinus ad quemdam scriptorem improvidum Vincentium Victorem dicit : [Nos te ita volumus esse victorem, ut veritas vincat errorem, non error errorem, et, quod est pejus, major minorem.]

Hæc de primo capitulo definitionum necessario dicta sint, ut et si quid, surgente obscura et per-

plexa quæstione de præscientia et prædestinatione divina, inconsideratius atque inconvenientius dictum est, non contentiose defendatur, nec synodali etiam auctoritate fulciendum putetur : sed potius agnita divina veritate, et recepta humiliter paterna auctoritate, velocius et attentius corrigatur.

CAPUT X.

Censura capituli secundi. — De vera Christi gratia et libero arbitrio.

Sequitur secundum earumdem definitionum capitulum, cujus verba hæc sunt :

« Libertatem arbitrii in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum recipimus, et habemus liberum arbitrium ad bonum, præventum, et adjutum gratia : et habemus liberum arbitrium ad malum, desertum gratia. Liberum autem habemus arbitrium, quia gratia liberatum, et gratia de corrupto sanatum. »

CENSURA.

Mirum est igitur, cur per hoc tam confuse et obtuse, ac decurtate de libero arbitrio definitum sit, cum Domino largiente abundant in Ecclesia ejus sanctorum atque orthodoxorum Patrum de hac re plenissimæ et clarissimæ definitiones : in quibus nec addendum aliquid fuerat, nec subtrahendum, quia et quod fidei catholicæ necessarium est, plenissime continent, et si quis inde subtrahatur, veritatis integritas violatur. E quibus paternis et ecclesiasticis definitionibus, exempli gratia, hæc pauca proponimus.

1. (*Ex Epist. Cælestini pap. c. 4.*) In prævaricatione Adæ omnes homines a naturalem possibilitatem et innocentiam perdidisse : et neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse con surgere, nisi eum gratia Dei miserantis exerit.

2. (*Ibid., c. 7.*) Quod nemo nisi per Christum libero bene utatur arbitrio.

3. (*Ibid., c. 8.*) Quod omnia studia et omnia opera ac merita sanctorum ad Dei gloriam laudemque referenda sint, quia nemo aliunde ei placeat, nisi ex eo quod ipse donaverit.

NOTÆ DUVALII DOCTORIS SORBONICI.

* Hanc dicit nos per peccatum Adæ amisisse. Sicut D et Cælestinus papa, cap. 4 Apologiæ pro Prospero et Hilario. Sed per eam intelligit sanctam cogitationem, pium consilium omnemque bonæ et rectæ voluntatis motum, quæ ante peccatum per justitiam originalem inerant homini, non quidem tanquam naturæ proprietates, sed solum ab instanti creationis ipsius naturæ : quo sensu ab Ecclesia Lugdunensi dicitur naturalis possibilitas significari justitiam ipsam originalem, quia omnes facultates naturales tam animi quam corporis in debito quodam officio continebat, et hominem in statu naturæ integræ et per peccatum minime sauciæ constituebat.

Sub finem videtur admittere prædestinationem respectu peccatorum. Sed hoc vel intellige de peccatis subsequentibus, quæ ut plurimum pænæ sunt præcedentium ; tunc enim non in ratione peccati, sed in ratione pænæ decerni et prædestinari posse a Deo affirmat Ecclesia Lugdunensis : hoc enim modo aliquam æquitatis et justitiæ vindicativæ rationem participant. Verum quia nunquam ad quodlibet pec-

catum, sive præcedens sive subsequens, nos Deus præordinat (sequeretur enim Deum esse saltem subsequentium peccatorum auctorem), ideo satius est respondere Ecclesiam Lugdunensem accipere hoc loco prædestinationem pro providentia tantumque velle Deum habere providentiam peccatorum, quia ut aliquid sub providentia cadat satis est si hæc tria concurrant : 1º ut a Deo fuerit ex omni æternitate prævisum ; 2º ut absque Dei voluntate saltem permissiva non eveniat ; 3º ut cum evenierit, ordinet illud Deus ad finem aliquem bonum. Cum ergo peccata sint prævisa et permissa a Deo atque etiam ordinata ad bonum finem, nimirum ut per illa declaret Deus suam justitiam dum in illa animadvertit, aut misericordiam, dum quædam benigne relaxat : negari non potest quin peccata divinæ providentiæ subiaceant seu prædestinationi. — August. in Enchiridio, cap. 11, et lib. 1 de Civit., cap. 17, 18 et 23 ; Ambros. 1. 1 de Officiis, cap. 14 et 16 ; Euseb. lib. viii Præparationis evangelicæ, cap. 5 ; et D. Thomas, quæst. 22, 1 part., artic. 2, ad 2.

4. (*Ibid.*, c. 9.) Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit : quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus.

5. (*Ibid.*, c. 12.) Omnium studiorum omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Dominum tenditur, Deum profitemur auctorem ; et non dubitamus ab ipsius gratia omnia hominis merita præveniri per quem fit ut aliquid boni et velle incipiamus et facere. Quo utique auxilio et misericordia Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur, ut de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente sit providum. Tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita quæ sunt ipsius dona : et pro his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. Agit quippe in nobis, ut quod vult, et velimus, et agamus.

6. (*Ex Augustini epist.* 107.) Fatemur gratiam Dei et adiutorium etiam ad singulos actus dari ; namque non dari secundum merita nostra, ut vera sit gratia, id est gratis data, per ejus misericordiam qui dixit : « Miserebor cui misertus ero (*Rom.* ix, 15). » Et : « Misericordiam præstabo, cui misericors fuero (*Exod.* lxxx, 19). »

7. Fatemur esse liberum arbitrium etiamsi divino indiget adiutorio.

8. (*Ex Concil. Arausic.* can. 13.) Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari.

9. Arbitrium voluntatis tunc est vere liberum, cum vitiiis peccatisque non servit. Tale datum est a Deo, utique homini primo : quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potuit reddi. Unde Veritas dicit : « Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis (*Joan.* viii, 36). »

Ecce sanctissimi Patres non negant liberum arbitrium esse in hominibus, sed docent in prævaricatione Adæ naturalem possibilitatem et innocentiam perdidisse.

Non negant liberum humani generis arbitrium, sed docent quod nemo nisi per Christum libero bene utatur arbitrio : non negant liberum arbitrium, sed docent quod ita Deus in ipso libero operetur arbitrio ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit.

Non negant liberum arbitrium, sed docent, quod auxilio et munere Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur ; ut de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente sit providum.

Non negant liberum arbitrium, sed docent quod in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari.

Non negant liberum arbitrium, sed docent tunc esse vere liberum, cum vitiiis peccatisque non servit ; docent tale datum esse a Deo. Docent quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potuit reddi. Unde Veritas dicit : « Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis. »

A Cum hæc ita sint, et liberum arbitrium omnibus inesse hominibus negari nullatenus debeat, ne tantam multitudinem hominum infidelium, quæ exstitit ab initio sæculi usque ad adventum Christi, et ante adhuc existit, et existet usque ad consummationem mundi, excusatos faciamus, quod videlicet non habuerint vel habeant arbitrii libertatem quam in Adam perdidit, et ideo nec juste culpentur in malis, quæ agunt, nec pro eisdem malis juste in divino judicio condemnandi sunt. Contra hunc namque errorem et vanam excusationem B. Augustinus veritatem fidei defendens, ita dicit : [Primo enim Dominus Jesus, sicut scriptum est in Evangelio Joannis apostoli, non venit ut judicaret mundum, sed ut salvaretur mundus per ipsum (*Joan.* iii, 17). Postea vero, sicut scribit apostolus Paulus, « Judicabit Deus mundum quando venturus est (*Rom.* ii, 6), » sicut tota Ecclesia in Symbolo confitetur « Judicare vivos et mortuos. » Si ergo non est Dei gratia, quomodo salvat mundum ? et si non est liberum arbitrium, quomodo judicat mundum ?]

Cum ergo liberum arbitrium habeat totus mundus, et ideo Deus juste judicet mundum, quomodo in hac nova definitione dictum est : « Quod libertatem arbitrii in primo homine perdidimus. » Sancti Patres dicunt liberum arbitrium in prævaricatione Adæ infirmatum, dicunt naturalem possibilitatem et innocentiam perdidisse. Dicunt quod eo, id est libero arbitrio, nemo bene utatur sine Christo. Dicunt liberum esse arbitrium, etiamsi divino indigeat adiutorio.

CAPUT XI.

Quid possit liberum arbitrium per se. Quod non possit liberum arbitrium sine gratia.

Habent itaque omnes homines, etiam qui alieni sunt a Christo, liberum arbitrium ; sed tale quale isti Patres ostendunt, id est in prævaricatione Adæ infirmatum, naturali possibilitate et innocentia spoliatum, sine Christo nulli bono usui aptum. Habent omnes homines naturaliter mentem rationalem et intellectualem, qua possint discernere ac dijudicare, cum ad rationales annos venerint, inter bona et mala, inter justa et injusta. Habent etiam naturaliter insitum arbitrium voluntatis ut eodem arbitrio possint velle mala, possint velle etiam quædam bona : sed humana affectione ad humanam societatem atque honestatem pertinentia. Quæ eadem humana affectione, vel propter aliqua temporalia commoda appetuntur, vel propter ipsam solummodo vitæ honestatem. Sed hujusmodi humana bona, quæ humana affectione potest velle, potest etiam nonnunquam agere humana natura : cum propter temporalia bona appetuntur, sine dubio cupiditates sunt ; cum propter solam vitæ honestatem, sine dubio inflata et elata sunt. Tamen potest ea discernere, potest etiam velle, potest etiam habere, in quantum naturali bono adjuvatur, et Dei dispositione permittitur humana natura. Talia namque bona et in cæteris videri solent hominibus,

et maxime in multis philosophis gentium, et in A magnis viris, qui in republica præclari exstiterunt, etiam mirabiliter commendat, et laudat historia.

De qua vita humana iuxta humanam affectionem et consuetudinem, velut bona et laudabili B. Augustinus in tractatibus Evangelii secundum Joannem sic aperte commemorat, dicens (*tract. 40*): [Multi enim sunt, qui secundum quamdam vitæ hujus consuetudinem dicuntur boni homines, boni viri, bonæ feminæ, innocentes, et quasi observantes ea quæ in lege præcepta sunt; deferentes honorem parentibus suis, non mœchantes, non homicidium perpetrantes, non furtum facientes, non falsum adversus quemquam testimonium perhibentes, et cætera quæ in lege mandata sunt velut observant, et Christiani non sunt. Quid ergo ista omnia quæ faciunt, nesciunt ad quem finem referant, inaniter faciunt. Dicant ergo pagani: Bene vivimus. Si per ostium non intrant, quid eis prodest unde gloriantur? Ad hoc debet enim cuique prodesse bene vivere, ut detur illi semper vivere: nam cui non datur semper vivere, quid prodest bene vivere? Quia nec bene vivere dicendi sunt, qui finem bene vivendi, vel cæcitate nesciunt, vel inflatione contemnunt. Non est autem cuiquam spes vera, et certa semper vivendi, nisi agnoscat vitam, quod est Christus, et per januam intret in ovile. Fuerunt quidam philosophi de virtutibus et vitis subtilia multa tractantes, dividentes, definiens, qui etiam dicere auderent hominibus: Nos sequimini, sectam nostram tenete, si vultis beate vivere; sed non intrantur per ostium: perdere volebant, etc.]

In talibus igitur bonis et viget, et excellit humanæ voluntatis arbitrium, in quantum, ut dictum est, naturali bono adjuvatur. Sed ut ipsum voluntatis arbitrium divina affectione divina bona amet, intelligat, recipiat, exerceat, et perseveranter teneat, non propter aliqua temporalia commoda, sed propter præmia æterna; nec propter solam vitæ præsentis honestatem, sed propter solam vitæ æternæ beatitudinem: ut hæc (inquam) arbitrium voluntatis humanæ possit velle, possit agnoscere, possit accipere, possit habere, nullatenus valet nisi divinæ inspirationis gratia incitetur, illuminetur et adjuvetur, ac velut ex mortuis ad vitam resuscitetur: quia et revera illa humana vita humana affectione acta, hominibus videri potest quasi vita, sed Deo mortua est. Hac ratione et bonum liberi arbitrii in hominibus agnoscitur, et Dei gratia omnimodis necessaria delectatur, per quam humana natura merito antiquæ prævaricationis infirmata, per fidem Christi regenerata atque innovata, et ad honorem sui reformata principii, recipiat possibilitatem et innocentiam, quam in Adam perdidit, et per Christum libero bene uti incipiat arbitrio: ut ejus gratia possit in eo esse sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis, sicque efficiatur humanæ voluntatis arbitrium non ablatum sed liberatum; et de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente providum. Quod tanto magis

per Christum in nobis fit liberum, quanto minus vitis peccatisque servierit. Tunc autem erit vere et plane liberum, quando jam perfecte liberatum, in vitæ æternæ beatitudine nullis serviet vitis et peccatis. Sicque illa Domini benigna promissio qua ait: « Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis (*Joan. viii, 36*); » hic inchoatur in innovatione fidelium, ibi perficietur in incorruptione regnantium.

Si ergo propterea dictum est in hac definitione, « Libertatem arbitrii in primo homine perdidimus, » [quasi post illius hominis transgressionem, nullum in hominibus remanserit liberum arbitrium, apparet quod non sit consonum veritati: quia si nullum est humani generis liberum arbitrium, quomodo « judicabit Deus mundum? (*Rom. iii.*) » Si autem propterea dictum est, quia naturalem possibilitatem et virtutem liberi arbitrii, qualis in illo primo homine condita est, merito illius prævaricationis amisimus, cavendum est omnino, ne hoc quod de amissa ejusdem arbitrii libertate subjungitur: « Quam per Christum Dominum nostrum recepimus, »] ita sit dictum, quasi ex quo in Christo regenerati sumus, talem statum, et virtutem liberi arbitrii receperimus: ut exinde in præsentī vita tales esse possimus, qualis ille homo erat ante peccatum; ut sicut ipse vivebat in paradiso absque ullo peccato, ita et fideles regenerati in Christo absque peccato vivant in mundo: quod manifeste non pertinet ad statum præsentis vitæ, sed ad felicitatem vitæ æternæ. Nam in hac vita « si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est (*Joan. i, 8*). » Et sicut alia Scriptura ait: « Non est homo justus super terram qui faciat bonum, et non peccet (*Eccli. vii, 2*). » Unde et Psalmista ad Dominum dicit: « Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (*Psal. cxlii, 2*). » Et quotidie in Dominica oratione dicere jubemur: « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (*Matth. vi, 12*). »

Cavendum est igitur, ut jam diximus, ne sub tali prædicatione gratiæ Christi, qua eam, quam in Adam perdidimus, jam recepisse dicimur libertatem arbitrii, impietas subrepat erroris Pelagiani, ut sicut ille asseruit, sola virtute liberi arbitrii credatur homo esse posse absque peccato, maxime cum et in primo capitulo istarum definitionum, ita in primo illo homine liberum arbitrium definiatur, ut omnino Dei gratia taceatur. Quod si simpliciter tantummodo dictum est, ut propter inchoationem gratiæ, quam in regeneratione percipimus, jam libertatem arbitrii, quam in Adam perdidisse dicimur, recepisse videamur, cum tamen ejus plenitudo atque perfectio in futura vita fideliter exspectanda credatur, quid necesse fuit tanta ambiguitate, et confusione verborum clarissimam obscurare veritatem: cum possent ex præfatorum Patrum definitionibus, vel unum, vel aliqua capitula assumi et poni, quibus et arbitrii libertas, et Dei gratia plenius ac manifestius commendarentur.

CAPUT XII.

Item de secundo capitulo. — Ad fidem et alios bonos actus gratia est necessaria.

Jam quanta absurditas est in eo quod sequitur, ut postquam dictum est : « Libertatem arbitrii in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum recepimus, » statim subjungeretur, « et habemus liberum arbitrium ad bonum, præventum et adjutum gratia; et habemus liberum arbitrium ad malum desertum-gratia. » Quasi postquam per gratiam Christi Domini regenerati sumus, tunc cæperimus habere, sicut liberum arbitrium ad bonum, ita et liberum arbitrium ad malum : quasi ex illa regeneratione cum gratia prævenimur et adjuvamus, habeamus liberum arbitrium ad bonum, et cum eadem deserimur gratia, habeamus liberum arbitrium ad malum. Quæ hic ratio et consequentia sensus inveniri potest? Nunquid ante illam regenerationem nullum omnino liberum habebamus arbitrium, nec ad bonum, nec ad malum? Nunquid illius regenerationis gratia hoc egit in nobis, ut exinde acciperemus sicut ad bonum, ita etiam ad malum liberum arbitrium? Jam illud quod in eadem definitione ponitur : « Liberum arbitrium ad bonum, præventum et adjutum gratia, et liberum arbitrium ad malum, desertum gratia, » quomodo intelligi potest? Si enim quando regenerati sumus in baptismo, tunc libertatem arbitrii in Adam perditam, in Christo recepimus, nunquid tunc tantum prævenit, et adjuvit nos Dei gratia : aut eadem Dei gratia, sicut semel nos adjuvit ut efficeremur liberi ad bonum, ita semel nos deserit, ut efficiamur liberi ad malum? Quæ est ita, tam obscura et ambigua, ac pene nulla gratiæ prædicatio? Nonne melius erat, ut præfatorum Patrum sententiæ quæ de hac re plenissime et clarissime definiunt, assumerentur, vel eorum verbis ista definitio contexteretur; et aperte ibi esset positum, qualiter nos præveniat et adjuvet hæc Dei gratia, id est utrum sæmel nobis in baptismo tanta tribuatur, quæ ad totum tempus vitæ nostræ sufficiat, an quotidie imploranda et accipienda sit; et utrum ea ad aliqua bona, an ad omnia indigeamus? Certe nihil horum in hac definitione apparet; et ideo melius fuerat tacere, quam de re tanta tam inepte et inutiliter loqui.

Indigemus namque gratia Dei, non solum ad opus bonum, sicut in hoc capitulo definitur, sed etiam ad ipsum initium fidei, sine qua non possumus accedere ad regenerationis sacramentum; sicut Apostolus dicit de seipso : « Misericordiam consecutus sum, ut fidelis essem (I Cor. vii, 25). » Et fidelibus loquitur : « Quia vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis (Phil. i, 29), etc. Et alibi ait : « Aspicientes in auctorem fidei, et consummatorem Jesum, indigemus gratia Dei in ipso regenerationis lavacro (Hebr. xii, 2) : » quia sine illa nec indulgentiam peccatorum consequi, nec filii Dei fieri valeamus; dicente eodem

A Apostolo : « Non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti (Tit. iii, 5). » Indigemus gratia Dei ad omnia et singula bona per singulos dies, dicente Psalmista : « In quacunque die invocavero te, exaudi me (Psal. ci, 3). » Et iterum : « In quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam (Ibid.). » Quam gratiam quotidianam et assiduam Dominus noster Ecclesiæ suæ promittere dignatus est, dicens : « Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi (Math. xxviii, 20). » Indigemus ea ad excitandam in nobis bonam voluntatem, sicut Apostolus dicit : « Gratias autem Deo, qui dedit eandem sollicitudinem in corde Titi (II Cor. viii, 16). » Et B. David orat pro populo, quem devote et alacriter Deo dona offerentem videbat, ut eandem bonam voluntatem, quam dederat in eis Deus, conservaret, dicens : « Dominus Deus Abraham, et Isaac, et Israel Patris nostri, custodi in sempiternum hanc voluntatem cordis eorum, et semper in venerationem tui mens ista permaneat (I Par. xxix, 18). » Indigemus gratia Dei ad bona et salubria loquenda, sicut ipse Dominus in Evangelio dicit : « Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis (Math. x, 20). » Qui etiam alibi promittit : « Aperi os tuum, et ego adimplebo illud (Psal. lxxx, 11). » Indigemus Dei gratia ad omnes vias operum bonorum. Paulus Apostolus optare se dicit, ubi ait : « Nam et qui sumus in tabernaculo ingemiscimus gravati in eo quod nolumus exspoliari, sed supervestiri, ut absorbeat quod est mortale a vita (II Cor. v, 4). »

(Hic plurima desunt, scilicet magna pars Censuræ hujus secundi capituli, et maxima pars censuræ tertii cap. quod sequitur.)

DE TERTIO CAPITULO.

« Deus omnipotens omnes homines sine exceptione vult salvos fieri, licet non omnes salventur. Quod autem quidam salvantur, salvantis est donum; quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum. »

CENSURÆ CONCLUSIO.

..... Cum ergo hæc duæ opiniones in præfato libello (de tribus Epistolis) de hac re propositæ et expositæ fuissent, subjunctum est protinus valde utiliter, et dictum : « Quolibet quis acquiescat modo, non est hæreticum nisi contentione hæreticum fiat. » Similem quoque sententiam B. papa Cælestinus de quibusdam profundioribus questionibus in Decretis suis posuit, dicens de eis (Epist. ad Episc. Gall.) : Quæ sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus astruere. Sit ergo inter nos etiam de hac re istiusmodi pia cautela et moderatio, quatenus et sanctis Patribus servetur honor, et quolibet quis acquiescat modo ex illis sensibus, qui de hac sententia ab eis positi sunt, non judicemus esse hæreticum; sed potius vitemus contentiosus

malum, per quod etiam de pacificis et ecclesiasticis A sensibus potest qui contentiosus esse voluerit, hæreticum efficere quod sentit. Itaque in rebus talibus cohibeamus nos ipsos salubri moderatione, ut nec contemnere audeamus, nec quasi necessario affirmare conemur, memores semper illius apostolicæ sententiæ : « Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei (I Cor. xi, 16). » Legamus ergo pacifice, et quantum Dominus donat intelligamus dogmata ecclesiasticorum virorum, nec pro aliis doctoribus adversus alios litigemus ; quia et ipsi inter se pacifici. « Unusquisque in suo sensu abundaverunt (Rom. xiv, 5) ; » alius quidem sic, alius vero sic, expectantes fideliter atque humiliter quod Apostolus promittit, dicens : « Et si quid aliter sapitis, hoc B quoque vobis Deus revelabit (Phil. iii, 15). » Nam qui non tranquille et pacifice moderatur quod sentit, sed statim paratus est ad contentiones, dissensiones et scandala, etiamsi non habeat hæreticum sensum certissime habet hæreticum animum.

Quam pietatis moderationem si etiam isti boni viri, qui hanc novam definitionem statuerunt, servare voluissent, melius hanc rem silentio præterissent ; et unicuique de ea secundum fidem suam et auctoritatem, cui magis acquiescendum putaret, sentiendum permetterent, finitoque inter eos tam longæ et perniciosæ contentionis iurgio, pax et unitas Christi Ecclesiæ reformaretur. Ecce enim aliquis sentiat et dicat, sicut etiam antiquitus, et sensum est, et dictum : Non dixit Apostolus universaliter et generaliter, et ut isti addiderunt sine exceptione, « Qui vult omnes homines salvos fieri (I Tim. ii, 4), » sed specialiter ad eos retulit, de quibus supra dixerat, « pro omnibus hominibus, pro regibus, et his qui in sublimitate sunt (Ibid., 2) ; » ut quod dixit « omnes » omnia genera hominum intelligi voluerit, omnium scilicet gentium, sexuum, conditionum, ordinum, dignitatum. Quid habet hæc intelligentia inconsequens aut contrarium veritati? Item alius dicat et sentiat, sicut etiam a quibusdam majoribus dictum, et sensum reperitur : Apostolus, cum superius orari jussisset « pro omnibus hominibus, pro regibus et his qui in sublimitate sunt, » post illa omnia generaliter de universo genere humano subjunxit : « Qui vult omnes homines salvos fieri. » D Quid habet mali aut periculi etiam ista intelligentia? Neque enim qui ita sentit putat voluntati Dei quæ « vult omnes homines salvos fieri, » aliquem resistere et contraire, ut non possit implere quod velit ; et ambo sibi et iste videlicet et ille, licet diversa sentientes, fideliter atque unanimiter concordant. Quod quolibet modo dixerit Apostolus de Deo, « Qui vult omnes homines salvos fieri » tamen nullus hominum, nisi gratuita ejus misericordia salvetur, nullus nisi justo ejus judicio perire permittatur. Certe illud in hac quæstione manifestum est, quod etiamsi generaliter, et indifferenter « omnes homines Deus vult salvos fieri, » in aliorum tamen cordibus benignitate

misericiendi suæ ipse operatur eandem bonam voluntatem suam, ut et ipsi salvari velint, atque salventur. Quilibet et Apostolus dicit, « Cum timore et tremore vestram salutem operamini : Deus est enim, qui operatur in vobis, et velle, et perficere pro bona voluntate (Phil. ii, 12, 13). » In aliorum autem cordibus severitate justæ et occulti iudicii sui non operatur hanc salutarem voluntatem, sed dimittit eos suo arbitrio : ut quia noluerunt credere, justa ultione damnentur. Et hoc quidem de illis dici potest, qui verbum Evangelii audierunt, sed duritia incredulitatis suæ recipere noluerunt.

Quid vero dicendum est de tanta multitudine impiorum, qui fuerunt ab exordio mundi usque ad adventum Christi. Et adhuc non negandi sunt esse in extremis partibus orbis terræ, ad quos nullus unquam prædicator accessit, nullum unquam verbum fidei audierunt, qui utique nullatenus potuerunt « credere ei quem non audierunt, neque audire sine prædicante (Rom. x, 14, 15), » ne prædicatorem recipere, qui nullus ad eos missus est : nunquid et tales propterea damnabuntur, quia non crediderunt quod nunquam audire potuerunt? Et tamen omnino damnabuntur pro aliis peccatis suis, et principaliter pro illo primo et originali peccato, « in quo omnes peccaverunt (Rom. v, 12), » quia non frustra scriptum est : « Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt ; et in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt (Psal. lxxviii, 6). » Et Apostolus dicit : « Dantis vindictam in flammam ignis his, qui non noverunt Dominum (II Thess. i, 8). » Si quis de talibus interroget, quid in eis egerit voluntas Dei, « qui omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, » quid respondebitur? Nonne homo cautus et pius magis eligit tacere, aut certe cum Propheta et Apostolo exclamare : « Judicia tua abyssus multa (Psal. xxxv, 7) ; » et : « O profundum divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei. Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et, investigabiles viæ ejus (Rom. xi, 33). » De hoc ergo capitulo iste sit finis.

CAPUT XIII.

Sequitur definitio quarta, quæ et ultima est, ita se habens.

« Christus Jesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit vel erit homo, pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Quod autem non omnes passionis ejus mysterio redimantur, non respicit ad magnitudinem, et pretii copiositatem, sed ad infidelium, et ad non credentium » ea fide « quæ per dilectionem operatur (Gal. v, 6), » — « respicit partem, quia poculum humanæ salutis, quod confectum est infirmitate nostra et virtute divina, habet quidem in se, ut omnibus prosit ; sed, si non bibitur, non medetur. »

CENSURA.

Christus non ex necessitate incarnatus.

Et in hac nova et inusitata definitione tres nobis quæstiones proponuntur :

Prima, quod dicitur : « Quia nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in Christo assumpta non fuerit. »

Secunda, quod affirmatur : « Quod nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo Christus passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. »

Tertia, quod adjungitur, « Quia ejusdem passionis ejus mysterio redimantur. » Non solum infideles, sed neque ipsi fideles, « nisi illi soli, qui eam fidem habent, quæ per dilectionem operatur. »

De prima ergo quæstione hoc nobis credendum et tenendum videtur, quia susceptio illa naturæ humanæ in Christo non fuit ex necessitate originis, sed ex potestate, et gratia, et misericordia, et dignatione suscipientis. Cæteri namque homines, non ex sua voluntate et potestate, sed ex Dei judicio et dispositione, « originali necessitate et conditione nascuntur ; « Dominus autem Jesus Christus, qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de cœlis, et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, » non necessitate et conditione humanæ originis, sed potestate et misericordia suæ voluntatis « Homo factus est. » Unde et B. evangelista Matthæus, cum seriem genealogiæ ejus « ab Abraham usque ad David, et a David usque ad transmigrationem Babylonix, et a transmigratione Babylonix usque ad ipsius nativitatem » describeret (*Matth.* 1), cæteras omnes generationes naturali cursu et conditione humanæ procurationis ac propagationis digessit, dicens : « Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob, Jacob genuit Judam et fratres ejus, » et cætera similiter. Cum venisset autem ad unicam et singularem nativitatem Christi, discrevit eam mirabiliter a cæteris omnibus, et ait : « Christi autem generatio sic erat, » hoc est non sicut priores generationes naturali cursu, et conditione currentes, ac sibi invicem succedentes, sed singulari potestate, et virtute, et gratia excellens. Et statim ejusdem generationis specialem modum qualiter sit facta subjunxit, dicens : « Cum esset desponsata mater ejus Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto. » Quod et angelus postea ad Joseph loquens commendat, et dicit : « Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. » Et adhibito prophetico testimonio docens eum cujus potestatis et virtutis esset, qui nascebatur, videlicet quod verus Emmanuel Deus in homine adveniret, ait : « Hoc autem factum est, ut adimpleretur quod dictum est, » per Isaiam prophetam : « Ecce virgo in utero habebit, et pariet filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus (*Isa.* vii, 14). »

Quia ergo ista tam divina, et tam singularis generatio hominis Christi non aliqua naturali necessitate,

A sed sola ejus potestate, et gratia, et misericordia facta est, sic per omnes illas generationes veraciter caro ejus descendit, sic ex eis veraciter natus verus homo factus est, ut quod ei placuit, miserando et sanando, ac redimendo inde assumeret; quod autem non placuit, reprobaret. Sicut admirabili potentia et veritatem naturæ humanæ assumpsit, et ejusdem naturæ, vitium non assumpsit, ut illam suscipiendo salvaret, et illud non suscipiendo damnaret : ita in illo ineffabili incarnationis suæ mysterio electos suos, propter quos redimendos ac salvandos advenerat, misericorditer suscepit : quos autem indignos illa misericordia et redemptione judicavit, alienos ab illa mirabili susceptione dereliquit. Denique in illis generationibus, unde caro ejus exorta est, et Abraham et David ponuntur; et Achaz et Manasses pariter annumerantur : et tamen speciali gratia « semen Abraham » dicitur, Domino ei promittente : « Quia in semine tuo benedicentur omnes gentes terræ (*Gen.* xxi, 18). » Similiter et « semen David, » dicente Apostolo : « Qui factus est ex semine David secundum carnem (*Rom.* 1, 3). » Dicitur etiam « filius David et filius Abraham, » testante Evangelista : « Liber generationis Jesu Christi filii David, filii Abraham. » Aliquorum autem impiorum, et in sua impietate perditorum filius nequaquam legitur; licet caro ejus non solum ex justis, sed etiam ex peccatoribus veraciter fuerit assumpta. De quo Apostolus dicit « quia Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere (*I Tim.* ii, 15). »

C Manifeste ergo constat, quia susceptio illa redemptio fuit, ut qui suscepti sunt, sint et redempti, et qui redempti ipsi suscepti. Unde et fideles in Christo sunt, et Christus in illis. Infideles non sunt in Christo, nec in eis Christus. Solis fidelibus dicit, quos sibi per sacramentum veræ Incarnationis, et gratiam redemptionis univit : « Manete in me, et ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre a se fructum, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites. Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum (*Joan.* xv, 4, 5). » Item de solis fidelibus dicit : « Qui manducat carnem meam, et bibit sanguinem meum in me manet, et ego in eo (*Joan.* vi, 52). » Apostolus quoque de Christo et fidelibus, de eo qui sanctificat, et qui sanctificantur, et de veræ Incarnationis ejus mysterio, quam ex Adam veraciter traxit, et per quam credentibus naturaliter uniri dignatus est, dicit : « Qui enim sanctificat et qui sanctificantur, ex uno omnes (*Hebr.* ii, 11). » Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens : « Narrabo nomen tuum fratribus meis (*Psal.* xxi, 23), » etc. Quos ergo suscepit, ipsos et « sanctificavit, » ipsos et « fratres » suos fecit, « ut sit ipse primogenitus in multis fratribus (*Rom.* viii, 29). » Nam si diligenter consideretur, nescimus si etiam de quolibet homine conveniret dici possit, quod omnium hominum naturam nascendo assumpserit. Cum enim natus est, assumpsit utique naturam parentum, de

quibus est genitus. Assumpsit naturam progenitorum, de quorum stirpe est propagatus. Assumpsit naturam primi hominis, unde totius humani generis origo processit.

Secundum hoc ergo utcumque dici potest, quilibet homo nascens omnium hominum suscepisse naturam, quia ex illo originem trahit, ex quo omnium natura principium sumpsit. De quo primo homine Adam etiam Dominus noster Jesus Christus verissime carnis substantiam traxit. Unde et ab Apostolo « secundus Adam » dicitur. Et seipsum « filium Adam, » hoc est « filium hominis » assidue commendat (*I Cor. xv, 45, 47*). Et Lucas evangelista per Septuaginta et septem generationes ab ipso Christo usque Adam ascendens, veram ex illo incarnationem ejus fideliter demonstrat. Quia ergo mysterii, et redemptionis, et pietatis fuit illa in Christo naturæ humanæ susceptio, idcirco in illo sacratissimo die natalis ejus ex Virgine inter ipsa sacrae oblationis mysteria orat Ecclesia, dicens : « Ut tua gratia largiente per hæc sacrosancta commercia in illius inveniamur forma, in quo tecum est nostra substantia. » Et præcedenti die, cum sacrae vigiliæ celebrantur, ita incipit oratio : « Deus qui nos redemptionis nostræ annua expectatione lactificas. » Itemque ipso Dominicæ Nativitatis die : « Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut nos Unigeniti tui nova per carnem nativitas liberet, quos sub peccati jugo vetusta servitus tenet. » Et super oblationem : « Oblata, Domine, munera nova Unigeniti tui nativitate sanctifica, nosque a peccatorum nostrorum maculis emunda. » Et in conclusione missarum : « Hujus nos, Domine, sacramenti semper novitas natalis instauret, cujus nativitas singularis humanam depulit vetustatem. »

Hanc gratiam Dominicæ incarnationis, quod est vere mysterium nostræ redemptionis, beatus Gregorius pie commendans ait quodam loco in expositione libri Job : [Interpellat autem pro nobis Dominus, non voce sed miseratione, quia quod damnari in electis noluit, suscipiendo servavit.] Similiter et B. Hilarius exponens illa verba Domini quibus ait : « Qui manducat meam carnem et bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in eo (*Joan. vi, 57*), » idipsum diligenter commendat, dicens : [Nou enim quis in eo erit, nisi in quo ipse fuerit; ejus tantum in se assumptam habens carnem qui suam sumpserit.] Sed et B. Leo mirabiliter hoc mysterium exponit atque commendat, ita dicens : [Nascens itaque Dominus Jesus Christus homo verus, qui nunquam esse destitit Deus verus, novæ creaturæ in se fecit exordium : et in ortus sui forma dedit humano generi speciale principium; et ita se nobis, nosque inseruit sibi, ut Dei ad humana descensio, fieret hominis ad divina provectio.] Et alibi : [Terra enim carnis humanæ, quæ in primo fuerat prævaricatore maledicta, in hoc solo B. Virginis partu germen edidit benedictum, et a vitio suæ stirpis alienum, cujus specialem originem in regeneratione consequimur.

A « Et omni » homini renascenti « aqua baptismatis instar est uteri virginalis, » eodem sancto Spiritu replente fontem, qui replevit et virginem, ut peccatum, quod ibi vacuavit sacra conceptio, hic mystica tollat ablutio.]

Item alio loco : [Renovat nobis hodierna festivitas nati Jesu ex Maria virgine sacra primordia, et dum Salvatoris nostri adoramus ortum, invenimus nos nostrum celebrare principium. Generatio enim Christi origo est populi Christiani; et natalis capitis, natalis est corporis, habeant licet singuli quique vocatorum ordinem suum : et omnes Ecclesiæ filii, temporum successione distincti, universa tamen summa fidelium, fonte orta baptismatis, sicut cum Christo in passione crucifixi, in resurrectione suscitati, ascensione ad Patris dexteram collocati; nam cum ipso sumus in hac nativitate congeniti. Quidquid enim hominum in quacunque mundi parte credentium regeneratur in Christo, interciso originalis tramite vetustatis transit in novum hominem renascendo. Nec jam in propagine habetur carnalis patris, sed in germine Salvatoris. Qui ideo filius hominis est factus, ut nos filii Dei esse possimus : ut susceptus a Christo, Christumque suscipiens, non idem sit post lavacrum, qui ante baptismum fuit, sed corpus regenerati, corpus fiat crucifixi. « Hæc commutatio dexteræ est Excelsi (*Psal. lxxvi, 11*). »] Et alio loco : [Non enim aliud agit participatio corporis et sanguinis Christi, quam, ut in quod sumimus, transeamus : et in quo commortui et consepulti et conresuscitati sumus, ipsum per omnia, et spiritu, et carne gestemus.] Item alibi : [Nihil enim Redemptor noster non ad nostram salutem, aut egit aut pertulit; ut virtus, quæ inerat capiti, inesset et corpori. Nam primum ipsa illa substantiæ nostræ in deitate susceptio, qua « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. i, 14*), » quem hominum misericordiæ suæ, nisi infidelem reliquit exsortem? Et qui non communis natura cum Christo est, si assumptem recipit, et eo spiritu est regeneratus, quo ille primogenitus.] Audiamus hæc verba fidelissimorum et beatissimorum Patrum, et adjuvante Domino diligenter intelligamus atque teneamus; agnoscentes veraciter, quod illa humanæ naturæ in Christo susceptio infideles hujus misericordiæ reliquit exsortes. Et eis solis præstitit, ut habeant communem naturam cum Christo, qui assumptem recipiunt, et eo spiritu sunt regenerati, quo est ille progenitus. Cessetque ista supervacuitas, qua dicitur et definitur, « quod nullus hominum fuit, est, vel erit, cujus naturam ille non suscepit. » Quia sicut Apostolus docet « magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu, » etc., usque « assumptum est in gloria (*I Tim. iii, 16*). » Hæc de prima quæstione dicta sunt.

CAPUT XIV.

An Christus passus sit pro omnibus qui ante ejus adventum mortui sunt.

De secunda vero, qua in illis capitulis definitum

est : « Quod nullus hominum fuit, est, vel erit, pro quo Christus passus non fuerit, » quid aliud respondere possumus, nisi ut primum ipsos, qui hoc definiunt, sedulo interrogemus, et admoneamus, ut vigilanter et fideliter pensare studeant, ne forte minus considerando quod dicendum erat, contra fidem et conscientiam suam talia dixerint et scripserint. Nam ut taceamus de his qui nunc sunt, vel adhuc usque ad finem sæculi futuri sunt, in quibus utique et Antichristus erit, certe de illa innumerabili multitudine impiorum, qui fuerunt ab initio mundi usque ad adventum Christi et in sua impietate mortui, in æternis pœnis sunt condemnati; nec ipsos, qui hæc dixerunt, credere putamus, quod pro eis in sua impietate mortuis, et æterno jam iudicio condemnatis Dominus passus esse credendus sit. Si enim pro eis passus esse creditur, cur non etiam pro diabolo et angelis ejus similiter passus esse credatur? Quia sicut de eisdem refugis et immundis spiritibus scriptum est, « quod Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferi detractos sub caligine tradidit in iudicium cruciandos reservari (II Petr. II, 4). » Et idcirco verissime creduntur irrevocabili divino iudicio ad pœnas et interitum perpetuum prædestinati. Ita et illi homines impii in sua impietate mortui, eodem irrevocabili divino iudicio jam erant pœnis perpetuis condemnati.

Sicut ergo pro illis impiis, et damnatis angelis nullatenus Dominus Jesus Christus dicendus est passus: ita pro istis impiis et damnatis hominibus absit omnino ut passus esse credatur; quia hoc nimis est contrarium divinæ veritati, nimis adversum catholicæ fidei, quæ indubitanter credit et docet quod Dominus noster suam passionem et mortem, atque ad inferos descensionem illis solis jam defunctis, et quamvis apud inferos, tamen in locis tranquillitatis et lucis constitutis exhibuit, qui in fide futuri adventus ejus ac redemptionis, et in hoc sæculo vix erant, et illuc per mortem transierant, ubi etiam tempus implendæ ac perficiendæ ejusdem redemptionis suæ per passionem et descensionem ad eos Domini pio desiderio expectabant. De quibus et B. Joannes Baptista imminente jam sua passione et morte, quia et ipse unus erat ex talibus sollicite eumdem Dominum interrogabat per discipulos, dicens: « Tu es qui venturus es, an alium expectamus? » (Math. XI, 3.) De talibus namque piis et beatis defunctis quales fuerunt ab initio mundi usque ad adventum Domini sancti patriarchæ, et prophete, et cæteri antiqui justi, qui ita crediderunt et prænuuntiaverunt venturum, et humanum genus suo sanguine redempturum, sicut nunc eum omnis Ecclesia jam venisse credit et confitetur, etiam in libro Ecclesiastico ipsa Dei sapientia, qui est utique Dominus noster Jesus Christus promittit, dicens: « Penetrabo in inferiores partes terræ, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Deo (Eccli. XXIV, 45). » Itemque alio loco de ejusdem descensione ad inferos, et eorum liberatione

A a quibus expectabatur illic, Scriptura dicit: « Recordatus est Dominus sanctus Israel mortuorum suorum olim dormientium in pulvere terræ. » Et descendam ad eos ostendere illis salutare suum. Unde et per Osee prophetiam ipsi morti et inferno ita minabatur, dicens: « De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua, o mors! morsus tuus ero, inferne (Ose. XIII, 14). »

Quod totum quomodo fideliter et catholice intelligendum sit, exponit mirifice B. Gregorius, ita dicens: [Quod ante passionem dixit, in resurrectione sua Dominus implevit: « Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me (Joan. XII, 32). » Omnia enim traxit, qui de electis suis apud inferos nullum reliquit. Omnia abstulit utique electa. Neque etenim infideles quosque et pro suis criminibus æternis suppliciis deditos, ad veniam Dominus resurgendo reparavit; sed illos ex inferni claustris rapuit, quos in fide et actibus recognovit. Unde recte etiam per Oseam dicit: « Ero mors tua, o mors! ero morsus tuus, inferne. » Id namque quod occidimus, agimus ut pehitus non sit. Ex eo enim quod mordemus partem abstrahimus, partemque relinquimus. Quia ergo in electis suis funditus occidit mortem, mors mortis exstitit; quia vero ex inferno partem abstulit, et partem reliquit, non occidit funditus, sed momordit infernum. Ait ergo: « Ero mors tua, o mors! » ac si aperte dicat, quia in electis meis te funditus perimo: « Ero morsus tuus, inferne, » quia sublati eis te ex parte transfigo.] Hæc fidelissimus doctor juxta fidei catholicæ regulam fidelissime tenenda, et sequenda proposuit. Unde cesset hæc nova et inaudita definitio, imo nova et inaudita præsumptio, ut nullus hominum, etiam impiorum, et apud inferos irrevocabiliter damnatorum fuerit, pro quo Christus passus non sit; cum pro solis illis defunctis, ut jam dictum est, passionem sustinuerit, qui eum dum in corpore viverent, fideliter venturum, et mundum sua passione redempturum crediderunt. Hoc itaque est catholicum: hoc fidei Ecclesiæ ab initio commendatum: hoc divina et paterna auctoritate firmatum: et ideo abjiciatur procul fallax et inane commentum.

De cæteris vero hominibus qui ab ejus passione usque nunc fuerunt, aut sunt, aut usque in finem sæculi futuri sunt, « catholica fides tenet, » et Scripturæ sanctæ veritas docet, quod pro omnibus creditur, et per gratiam baptismi ex aqua et sancto Spiritu regeneratis, et Ecclesiæ incorporatis vere Dominus et Salvator noster sit passus. Neque enim vere aliter baptizari potuerunt, nisi in morte ejus; nec vere a peccatis suis ablui, nisi in sanguine ejus, docente beato Paulo apostolo: « Quia quicumque in Christo baptizati sumus (Rom. VI, 5). » Et attestante beato Joanne in Apocalypsi: « Qui dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo (Apo. I, 5). » De his etiam, id est fidelibus suis in morte sua baptizatis, et in sanguine suo peccatorum ablationem consecutis, dicit ipse Dominus et Salvator: « Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem, et an-

mam meam pono pro ovibus meis (*Joan. x, 15*). » A Pro istis dicit : « Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam (*Joan. iii, 14*). » De istis dicit Apostolus : « Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo (*Eph. v, 25, 26*). » Et quia sicut idem Apostolus testatur : « Non omnium est fides, » et « non omnes obediunt Evangelio (*II Thess. iii, 2*). » Dicit iterum ipse Dominus : « Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis (*Matth. xx, 28*). » Unde etiam cum sacramentum corporis et sanguinis sui discipulis traderet, ait : « Accipite et comedite : Hoc est enim corpus meum, quod pro vobis tradetur. » Et iterum : « Hic est sanguis meus Novi Testamenti qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum (*Matth. xxvi, 26, 28*). »

Hos « multos » Apostolus dicit « omnes, » ubi ait : Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus (*I Tim. ii, 5*). Et hos « omnes » iterum dicit « multos » ubi ait : « Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium, sic et Christus semel oblatum est ad multorum exhaurienda peccata (*Hebr. ix, 27, 28*), » etc. Juxta quem locutionis modum etiam in Epistola ad Romanos dicit : « Igitur sicut per unius hominis delictum in omnes homines in condemnationem, sic per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per obedientiam unius hominis, justii constituentur multi (*Rom. v, 18, 19*). » Manifeste enim quos in priori sententia dixit « omnes, » et « omnes, » hos in sequenti « multos, » et « multos. » Sed in condemnatione, quæ per unum hominem ingressa est in omne genus humanum, ita recte intelliguntur « multi, » ut verè accipiantur « omnes; » quia nemo hominum ab illa alienus est, nisi per Christi gratiam liberetur : In justificatione autem vitæ ita recte accipiuntur « omnes, » ut ipsi « omnes multi » intelligantur ? Quia per obedientiam Christi, qua « factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (*Phil. i, 8*), » non « omnes » utique indifferenter, sed « multi justificantur. Hanc itaque justificationem

per obedientiam mortis Christi et effusionem pretiosi sanguinis ejus etiam illi adipiscuntur, cum ad lavacrum regenerationis veniunt, quia eam postea suo vitio « in se irritam faciunt, » testante Apostolo ac dicente : « Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti, in quo sanctificatus est, pollutum duxerit, et Spiritui gratiæ contumellam fecerit? » (*Hebr. x, 29*.) Et iterum. « Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cælestis, et participes sunt facti Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, et prolapsi sunt, renovari rursus ad pœnitentiam (*Hebr. vi, 4-6*). »

B Quapropter de omnibus credentibus in Christum, et in Christo regeneratis, recte et veraciter creditur, quod pro eis Dominus Christus sit passus. Hoc namque tota series Scripturæ sanctæ Veteris ac Novi Testamenti, si diligenter inspicatur, et fideliter consideretur, manifeste atque indubitanter attestatur. Quod etiam magnifice et nimis granditer universalis et celeberrima ab ipso Domino, et apostolis traditæ Ecclesiæ commendat auctoritas : Quæ « oblationem corporis et sanguinis Christi, » id est mysterium passionis et mortis ejus, tantummodo pro Ecclesiâ catholica toto orbe diffusa, videlicet pro omnium fidelium societate atque unitate; et pro illis solis defunctis, « qui nos præcesserunt cum signo fidei, et dormiunt in somno pacis » fideliter offert, unde et confidenter ac veraciter in ipsa mysteriorum frequentatione pro fidelibus supplicans ad Deum dicit : « Respice, Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Jesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium, et crucis subire tormentum. » Et hunc ritum Dominicæ oblationis tantæ pietatis, et religionis attentione custodit, ut cum illa mysteria offeruntur, nullum omnino infidelem, nullum etiam catechumenum, nullum nisi gratia baptismatis regeneratum interesse patiatur, tanquam vere ostendens atque contestans pro illis Dominum in ara crucis oblatum, passum ac mortuum, et pretiosum ejus sanguinem fustum, pro quibus in altari Ecclesiæ illa sacrosancta, et cælestis oblatio in mysterio passionis ejus ac mortis offertur. » Unde et quosdam, qui D illam sacratissimam oblationem vel pro catechumenis, vel quibusque innocentibus parvulis viventibus

NOTÆ DUVALII DOCTORIS SORBONICI.

* Affirmat pariter Ecclesia sacrificium pro catechumenis et parvulis non baptizatis non esse offerendum. Cui suffragari videtur quod habet Aug. 1 de Origine animæ, cap. 8 : « Quis offerat sacrificium corporis Christi, nisi pro his qui sunt membra Christi; » quod refertur a D. Thoma, quæst. 79, artic. 7 ad 2. Verum certum est eos tantum agere de publica et solemnibus oblatione; nam privatim nihil obstat quominus pro iis sacrificium offeratur : excipit tamen parvulos absque baptismo mortuos; cum enim sint ex genere valde malorum propter peccatum originale, de quibus agit Augustinus in Enchiridio, cap. 109, pro his non est offerendum sacrificium, ne qui-

dem secreto in mente sacerdotis. Adde etiam, ut optime docet Suarius, in art. 1, quæst. 83, in partibus D. Thomæ, non posse pro catechumenis aut parvulis nondum baptizatis offerri sacrificium, quasi fructum aliquem ex eo reportent tanquam ex opere operato; quia opus operatum sacrificii supponit personam suscepisse baptismum, qui est omnium tum sacramentorum, tum fructus ipsius sacrificii janua. Potest tamen pro illis in ratione impetrationis offerri, quia per illud possumus a Deo impetrare ut ad baptismum perveniant, non minus quam pro peccatoribus et infidelibus, ut a peccato et infidelitate recedant.

sive defunctis faciendam dixerunt, velut hæreticos A Ecclesia detestata est.

Sicut B. Augustinus in libro quem ad Vincentium Victorem scripsit (*De origine Animæ*, l. III, c. 12), manifestissime ostendit, dicens : [Noli credere, nec dicere, nec docere « sacrificium Christianorum pro his qui non baptizati de corpore exierint, offerendum, » si vis esse catholicus : quia nec illud quod de Machabæorum libris (*II Mach.* XII) commemorasti sacrificium Judæorum pro his qui non circumcisi de corpore exierant, ostendit oblatum. In qua tua sententia tam nova, et contra Ecclesiæ totius auctoritatem disciplinamque prolata verbo etiam insolentissimo usus es, dicens : « Pro his itaque oblationes assiduas, et offerenda jugiter sanctorum sacrificia sacerdotum censeo. »] In libro quoque quem scribit ad Petrum presbyterum contra scripta ejusdem Vincentii Victoris, ita eum redarguit (*Id.*, *ibid.*, l. II, c. 15) : [Tantum enim salutis et felicitatis non baptizatis parvulis tribuit, quantum nec Pelagiana hæresis potuit.] Et post paululum de eisdem non baptizatis parvulis : [Ne quisquam, inquit, pro eis obtulit vel oblaturus est sacrificium, quod iste etiam pro non baptizatis censuit offerendum.] Et post pauca, de eodem Vincentio : [Aut omnino, inquit, hærebit, aut simul pro omnibus parvulis, qui toto orbe terrarum sine Christi baptismo moriuntur, etiam eorum nominibus tacitis, quoniam nesciuntur, in Ecclesia Christi non incorporatis, corpus Christi offerendo, corpus Christi esse censebit.] Post hæc subjungit ad jam dictum Petrum presbyterum loquens (*Id.*, *ibid.*, c. 16) : [Absit a te, frater, ut hæc tibi placeant. Absit ut ista vel didicisse te gaudeas, vel docere præsumas.]

Ex his verbis sancti doctoris manifestissime docemur ut pro his tantum, qui baptismo Christi regenerati incorporantur Ecclesiæ, quæ est corpus Christi, corpus Christi debeat offerri. Et quisquis pro eis qui minime sunt regenerati, nec corpus Christi effecti, dicit illud sacrificium offerendum, censet eos esse corpus Christi, qui nunquam incorporati sunt membris Christi. Unde pie hoc observat sancta mater Ecclesia, quæ pro catechumenis, sive parvulis, sive majoris ætatis, nisi postquam fuerint regenerati in Christo, non offert sacrificium Christi, et tunc primum cum regenerantur in oblatione Dominica, etiam specialiter eorum memoriam frequentare incipit, dicens : « Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed et cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua et Spiritu sancto, quæsumus, Domine, ut placatus accipias, » etc. Gratia namque redemptionis Christi, et ante baptismum nullatenus accipitur, neque his, qui sine baptismo de corpore exeunt, ullatenus dari potest. Sicut et tota observat Ecclesia. Et B. Gregorius ad consulta Augustini respondens, breviter ostendit, dicens (*Regist.* lib. XII) : [Sancti mysterii gratia, sicut viventibus atque discernentibus cum magna

discretionem providenda est : ita his quibus mors imminet sive ulla dilatione offerenda, nedum adhuc tempus ad præbendum redemptionis mysterium quæritur, interveniente paululum mora, inveniri non valeat qui redimatur.]

Pro illis tamen omnibus qui ex aqua et Spiritu regenerati, ac per hoc Ecclesiæ incorporati, cum pietate dormitionem acceperunt, solemniter et generaliter universalis servat et prorsus servare debet Ecclesia, ut inter illa sacrosanctæ immolationis mysteria suo loco atque ordine sive nominatim, sive tacitis nominibus fideliter commemorentur : vere namque ad plenitudinem, et unitatem Ecclesiæ pertinent, nec ab illa vel morte separari possunt. De quibus in Domino mortuis, et cum Domino viventibus beatus Joannes in Apocalypsi scribit : « Beati mortui qui in Domino moriuntur. Amodo dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis : opera enim ipsorum sequuntur illos (*Apoc.* XIV, 13). » Et beatus Paulus apostolus sub nomine « vigilantium » viventes, sub nomine autem « dormientium » defunctos fideles volens intelligi, ad Thessalonicenses dicit : « Quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionem salutis per Dominum nostrum Jesum, qui mortuus est pro nobis : ut sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum illo vivamus (*I Thess.* V, 9, 10). » Et iterum alibi : « Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur : sive enim vivimus, Domino vivimus ; sive morimur, Domino morimur ; sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est, et resurrexit, ut et mortuorum et vivorum dominetur (*Rom.* XIV, 7-9). » Hinc est quod in illa beati actione mysterii, ex auctoritate utique divina, et traditione apostolica et sanctis Patribus oratio pro defunctis fidelibus specialiter posita est, quæ ita se habet : « Memento etiam, Domine, famulorum famularumque tuarum, qui nos præcesserunt cum signo fidei, et dormiunt in somno pacis, » etc.

Quod totum ita ab initio in Ecclesia, et ab Ecclesia uniformiter ac legitime observatum esse commendat diligentissime beatissimus Pater Augustinus in libro de Cura pro mortuis gerenda, ita dicens : [Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana, et catholica societate defunctis, etiam tacitis nominibus eorum, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia ; ut quibus ad ista desunt parentes, aut filii, aut quicumque cognati vel amici, ab una eis exhibeatur pia matre communi.]

Et post aliqua : [Quæ cum ita sint, inquit, non existimemus ad mortuos pro quibus curam gerimus pervenire, nisi quod pro eis sive altaris, sive orationum, sive elemosynarum sacrificii solemniter supplicamus ; quamvis non pro quibus sunt omnibus prosint, sed eis tantum, pro quibus dum vivant comparatur ut prosint. Sed quia non discernimus qui sint, oportet ea pro regeneratis omnibus facere : ut nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia

possint et debeant pervenire. Melius enim super-
erunt ista eis, quibus nec obsunt nec prosunt, quam
eis deerunt quibus prosunt.]

Ex his igitur omnibus diligenter ac fideliter conside-
ratis certissime et clarissime ostenditur pro omnibus
fidelibus Christi, qui fuerunt, aut sunt, vel erunt,
factam esse passionem Christi. Pro fidelibus Christi
offerri sacrificium Christi; pro corpore Christi im-
molari corpus Christi. De his vero, qui adhuc in in-
fidelitate atque impietate detinentur, manifestum
est ex hac regula fidei quod quicumque ex ipsis per
Dei gratiam fuerint ad fidem conversi, et in Christo
regenerati, etiam pro ipsis confitendum sit factum
esse, quod pro omnibus fidelibus factum constat. De
cæteris vero, qui in ipsa infidelitate atque impietate
sua perseverantes sunt perituri, si de Scripturæ
sanctæ auctoritate, quod etiam pro talibus Dominus
passus sit, certissimis et clarissimis testimoniis nobis
demonstrare potuerint boni viri, qui talia desin-
erunt, dignum omnino est ut credamus et nos. Si
vero non potuerint, cessent contendere pro eo quod
non legunt. Pudeat eos definire quod nesciunt. Ti-
meant statuere quod nullum sanctorum Patrum con-
cilium, nullum apostolicæ sedis pontificum, nullum
ecclesiasticorum dogmatum decretum hactenus in-
veniant statuisse. Quod et si quid a sanctis et vena-
rabilibus Ecclesiæ doctoribus vel scriptum, vel dictum
unde hujuscemodi sensus occasio sumi posse videatur,
inveniunt: salva eorum debita reverentia, cohibeant
se potius, et submittant se humiliter divinæ auctori-
tati; et rem tam obscuram, tamque inusitatam
divinæ reservent humiliter majestati. Hoc namque
et « Paschalis agni » sacra illa epulatio mystice nobis
commendat cum dicitur: « Si quid residuum
fuerit, igni comburetis (Exod. xii, 10), » sicut beatus
Gregorius exponit dicens: [Quod ex agno remanet
igni comburimus, quando hoc quod de mysterio In-
carnationis ejus intelligere, vel penetrare non pos-
sumus, potestati Spiritus sancti humiliter reservamus,
ut non superbe quis audeat vel contemnere,
vel denunciare quod intelligit, sed hoc igni tradat,
cum sancto Spiritui reservat.]

CAPUT XV.

De questione tertia.

Jam de tertia questione, qua definitum est, « Quia
sicut infideles redimuntur mysterio sanguinis Christi,
ita nec fideles redempti sunt, qui non habuerint
eam fidem « quæ per dilectionem operatur (Gal. v,
6). » Quid necesse est aliquid dicere? cum ex his,
quæ supra jam dicta sunt, manifestissime ostendatur,
et omnibus infidelibus nullam esse redemptionem
in Christo, et omnes fideles, qui fideliter accedunt ad
fidem, et gratiam regenerationis, ibi accipiunt veram
redemptionem, ubi accipiunt veram regenerationem.
Quia nec vere possunt regnerari, nisi eos et a po-
testate diaboli, et a servitute peccati vere constet
redimi. Nec vere possunt redimi, nisi lavacro in-

PATROL. CXXI.

dugentiæ expiati, et a reatu delicti, et a dominatu
principis mundi efficiantur absoluti. Nisi quod hoc
in ista definitione absurdissimum est, « quod Domi-
nus Jesus Christus etiam pro impiis in sua impie-
tate pereuntibus dicitur passus. » Et « fidelis quis-
que fideliter baptismo ejus regeneratus mysterio
passionis ejus affirmetur non esse redemptus. »

Nec illud aliquis contra hanc veritatem evangeli-
cam et apostolicam objiciendum putet, quod inter
cæteras maledictiones populi judaici, in Deuteronomio
continetur ad eundem incredulum populum
dictum: « Et erit vita tua pendens ante oculos tuos,
et non credes vitæ tuæ (Deut. xxviii, 66). » Vel illud
quod in Isaia de eodem infideli populo, ex persona
ipsius Domini Jesu Christi de passione et cruce ejus
dictum solet intelligi: « Expandi manus meas tota
die ad populum non credentem, et contradicentem,
qui ambulat via non bona, post cogitationes suas
(Isa. lxxv, 2). » Ut quasi ita quis velit accipere,
quod illi « incredulo populo » dictum est, « et erit
vita tua pendens ante oculos tuos, et non credes
vitæ tuæ. » Tanquam ipsi « incredulo et infideli po-
pulo » in sua incredulitate, et infidelitate perma-
nenti, Dominus Jesus Christus, qui ante eorum oculos
in cruce pependit, dicatur vita cum utique eis
non dederit vitam: et dicantur ipsi non credituri
vitæ suæ; quasi Dominus etiam eorum qui non cre-
dunt, nec unquam ejus fide vivificentur, possit dici
vita. Et illud de Isaia testimonium sic conetur intel-
ligere ut dicat, quod Dominus propterea dixerit:
« Expandi manus meas tota die ad populum non
credentem et contradicentem, » quasi propter eum-
dem populum in sua incredulitate et contradictione
perdurantem, et ejus causa crucis sustinuerit passio-
nem. Ut quasi ex hoc affirmare videatur, quod
Dominus etiam pro impiis in sua impietate pereun-
tibus in Scripturis passus esse dicatur; quia di-
vinæ Scripturæ nullatenus possunt inter se esse
contrariæ, sed quod in earum planioribus locis ma-
nifestius declaratur, hoc etiam in obscurioribus
occultatur, ut ex his quæ in illis clara sunt illumi-
nentur obscura, non ex his quæ obscura sunt clara
obscurantur.

Itaque juxta manifestam, quam superius ostendi-
mus de passione, et redemptione Christi evangeli-
cam, et apostolicam veritatem, etiam illud, quod in
Deuteronomio inter cætera maledicta illi populo in-
fideli dictum est: « Et erit vita tua pendens ante
oculos tuos, et non credes vitæ tuæ, » ita fideliter
accipiamus dictum, ut agnoscamus maximum male-
dictum fuisse illius populi, ut merito malitiæ suæ
excæcati, venientem ad se Dominum Christum tan-
tis signis et miraculis cognoscere non potuerint.
Sicut de eorum tanta cæcitate ante fuerat propheta-
tum: « Excæca cor populi hujus, et aures ejus
aggrava et oculos ejus claude (Isa. vi, 10), » etc. Et
hanc cæcitatem justo judicio Dei permansisse in illis
usquedum Dominum comprehenderent, condemna-
rent, et morti adjudicatum crucifigerent; sed postea

illo resurgente, et ad cœlos ascendente, misso Spiritu sancto, et prædicantibus apostolis per inspirationem divinæ gratiæ, subito ad eorum prædicationem compunctos dixisse: « Viri fratres, quid faciemus (Act. II, 37). » Et continuo accepto salutis consilio baptizatos, ac vitæ suæ quam in cruce ante oculos suos positam agnoscere non potuerant nec crediderant, reconciliatos. Et ideo mirabiliter per beatum Moysen utrumque prophetatum, utrumque significatum est, ut et in passione Domini haberent vitam ante oculos, sed nec crederent, nec agnoscerent: et hæc tamen vita esset etiam ipsorum tam infidelium et tam excæcatorum, quia eos postea fide sua vivificavit, sicut scriptum est: « Justus autem ex fide vivit (Habac. II; Rom. I). » Ita in passione sua Dominus et vita erat ipsorum, et non erat vita ipsorum: vita namque erat ipsorum, quia erat eos vivificaturus; non erat vita ipsorum, quia necdum eos vivificabat, quando mortui vitam crucifigebant. Unde ut ista cæcitas ab illis auferretur, et fidei illuminatio eis donaretur, in ipsa crucis passione Patrem precabatur dicens: « Pater, ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt (Luc. XXIII, 34). » Similiter et illud quod in Isaia ex ipsius Domini persona intelligitur dictum: « Expandi manus meas tota die ad populum non credentem, et contradicentem, » eodem sensu accipiendum est, quod perpressus sit ac sustinuerit illum populum semper sibi non credentem et contradicentem, ita ut clamaret: « Crucifige, crucifige eum; » et dicente Pilato: « Regem vestrum crucifigam? » responderunt: Non habemus regem nisi Cæsarem (Joan. XIX, 15). » Donec in cruce exaltatus expanderet manus, tanquam virtute passionis suæ omnia tracturus ad se, etiam ipsum « populum non credentem, et contradicentem in reliquiis videlicet, quæ ex illo per electionem gratiæ salvæ factæ sunt (Rom. XI, 5). » Hoc ita futurum ipse prædixerat, quando ad eos ante passionem suam, tanquam « ad populum non credentem et contradicentem » dicebat: « Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum (Joan. VIII, 28). » Non credendo namque, et contradicendo ad hoc pervenerunt ut exaltarent filium hominis in ligno crucis; et tunc virtute passionis, et gratia orationis ejus illuminati cognoverunt eum, quem antea non cognoscentes crucifixerant: « Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (I Cor. II, 8). »

Hunc nobis verum et catholicum sensum beatissimus martyr Cyprianus in libro quod idola doli non sint, diligenter insinuat, dicens de eisdem Judæis. [Non intelligendo primum Christi adventum, qui in passione præcessit oculis, unum tantum credunt, qui erit in potestate manifestus. Quod autem hoc Judæorum populus intelligit non potuit, delictorum meritum fuit. Sic erant sapientiæ et intelligentiæ cæcitate mutati, ut qui vita indigni essent, haberent vitam ante oculos, nec viderent.] Similiter et beatus Augustinus in explanationibus

A Joannis evangelistæ docet dicens (tract. 45): [Ecce Dominus Jesus Christus venit, prædicavit; sed quid putamus? « Nunquid, » qui audierunt « oves » erant? Ecce audivit « Judas, » et lupus erat; « sequebatur, » sed pelle ovina tectus pastori insidiabatur. « Aliqui vero » eorum qui Christum crucifixerunt non audiebant « et oves erant; » ipsos enim videbat in turba quando dicebat: « Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum (Joan. VIII, 28). » Quomodo ergo ista solvitur « quæstio? Audiunt non oves, et non audiunt oves, sequuntur vocem » pastoris quidam lupi, et eis quædam contradicunt oves; postremo pastorem occidunt oves. Sed quando non audiebant, oves nondum erant; vox audita eos mutavit, et ex lupis oves fecit.]

B Libet in fine sanctorum Patrum pauca verba subjungere, quam mirabiliter et dulciter prædicent de mysterio redemptionis Christi: de salute etiam illorum justorum, qui fuerunt ante adventum Christi, et deinceps omnium fidelium qui ejus gratia quotidie redimuntur atque salvantur. Beatus Ambrosius de ipso Domino Jesu Christo, qui est « Agnus Dei, et tollit peccatum mundi (Joan. I, 29), » quomodo a certo et prædestinato numero qui possint ad ejus esum sufficere comedatur, ita dicit: [Sanguis Christi, cujus ad gratiam nihil minuitur, nihil adjungitur. Et si parum sumas, et si plurimum haurias eadem perfecta est omnibus mensura redemptionis. Pascha quoque Domini, hoc est agnum, ita patres C epulari jubentur, ut secundum numerum animarum epulentur suarum, neque plures, neque pauciores; neque aliis plus dari, aliis minus secundum animas singulorum; ne aut fortiores amplius sumant, aut infirmiores minus. Gratia enim æqualis singulis dividitur, redemptio dividitur, donum dividitur. Neque plures oportet esse, ne quis vacuum spæi et redemptionis recedat. Plures sunt quando alii extra numerum sunt: « Sancti autem numerati sunt omnes, et capilli eorum (Matth. X, 30). Cognovit enim Dominus qui sunt ipsius (II Tim. II, 19). » Neque pauciores, ne quis magnitudines gratiæ sui ad recipiendum infirmior. Et ideo omnes æqualitatem devotionis et fidei deferre præcepit in Pascha.]

D De hac re, id est redemptione sanguinis Christi, etiam beatus Leo ita docet: [Effusio enim pro injustis sanguinis Justi tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium, ut si universitas captivorum in Redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent.] Et iterum: [Ita Dominus Jesus Christus humano generi sua morte consulit, ut sacramentum salutis etiam ipsis persecutoribus non negaret. Qui enim venerat universis credentibus omnia peccata dimittere, a generali indulgentia nec Judæicum voluit crimen excludere.] Et iterum: [Quid enim aliud egit crux Christi, quam ut destructis inimicitiiis reconcilietur mundus Deo, et per sacrificium immaculati agni in veram pacem cu]

revocentur.] Itemque alibi. [Offerebatur enim a Domino pro salute mundi hostia singularis, et occisio veri agni per tot sæcula prædicata promissionis filios in libertatem fidei transferebat. Confirmabatur quoque Testamentum Novum, et Christi sanguine æterni regni scribebantur hæredes. Ingrediebatur summus pontifex Sancta sanctorum, et ad exorandum Dominum immaculatus sacerdos per velum suæ carnis intrabat.] Et alio loco : [Incarnatio quippe verbi, et occisio ac resurrectio Christi universorum fidelium salus facta est ; et sanguis unius justus, quod nobis donavit, qui eum pro reconciliatione mundi credimus suum, hoc contulit patribus, qui similiter crediderunt fundendum.]

Beatus etiam Hieronymus in expositione Epistolæ ad Galatas, cum de eisdem sanctis loqueretur antiquis : [Nemo, inquit, illorum de maledicto quempiam liberavit absque solo Domino Jesu Christo, qui pretioso sanguine suo, et nos omnes, et ipsos Moysen dico et Aaron, prophetasque cunctos et patriarchas de maledicto legis redemit. Nec hoc meo sensu dictum putetis ; Scriptura testis est, quia « Christus gratia Dei pro omnibus mortuus est (II Cor. v, 15) ; » si autem pro omnibus, et pro Moysen, et pro universis prophetis. E quibus nultus potuit delere « Chirographum vetus, quod adversum nos scriptum erat, et affigere illud cruci. Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei (Col. ii ; Rom. iii). » Item idem doctor exponens illud quod per prophetam de Domino dictum est : « Iste asperget gentes multas (Isa. lii, 15), » mundans, inquit, eas sanguine suo, et in baptismo Dei consecrans servituti.] Item in Commentariis Evangelii secundum Matthæum cum verba Domini exponeret dicentis : « Sicut Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis (Matth. xx, 18). » [Non dixit, inquit, dare animam suam redemptionem pro omnibus, sed pro multis, id est pro his qui credere voluerint.]

Item beatus Augustinus in libro de Natura et gratia : [« Ea, inquit, fides justos sanavit antiquos, quæ sanat et nos, id est mediatoris Dei et hominum hominis Christi Jesu (I Tim. ii, 5), » fides sanguinis ejus, fides crucis ejus, fides mortis et resurrectionis ejus. « Habentes ergo eum spiritum fidei, et nos credimus, propter quod et loquimur (II Cor. iv,

A 13). » Item in tractatibus in Joannem evangelistam (Tract. 48) : [« Estote, inquit, oves. » Oves credendo sunt oves ; pastorem sequendo sunt oves ; Redemptorem non contemnendo sunt oves ; per ostium intrando sunt oves ; exeundo, et pascua inveniundo sunt oves. Quomodo ergo istis dixit : « Non estis ex ovibus meis? (Joan. x, 26). » Quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos.] Item ibi : [Tota illa ejus passio, nostra purgatio : est passurus igitur exitia, præmisit obsequia, non solum eis pro quibus erat subiturus mortem, sed etiam illi qui eum fuerat traditurus ad mortem.] Et alio loco (Tract. 62) : [« Quod facis, inquit, fac citius (Joan. xiii, 27). » Non præcepit facinus, sed prædixit Judæ malum, nobis bonum. Quid enim Judæ pejus, et quid nobis melius quam traditus Christus, ab illo contra illum, pro nobis præter illum.] Et alio loco : [Quantum sibi, inquit, assumpserat Petrus intueudo quid posset : quantum sibi assumpserat, ut cum « Dominus venisset animam suam ponere pro amicis suis (Joan. xiii, 37), » ac per hoc et pro ipso, ille hoc Domino offerre consideret, et non pro se posita anima Christi, animam suam polliceretur positurum pro Christo.] Et alibi : [Christus salvator, quod est nomen ejus, fidelibus ejus : est quippe impiis et damnator qui dignatur fidelibus esse salvator.]

Beatus antistes et martyr Cyprianus in libro de Laude martyrii et martyrum, ostendens a mundi initio prædestinatos qui Christi sanguine aspergerentur et mundarentur : [O beati, inquit, quos a primordio mundi Domini sanguis infecit, et quos merito splendor iste nivei amictus induerit et candor stolæ ambientis ornavit.] Item in libro ad Demetrianum : [Hanc, inquit, gratiam Christus impertit, hoc munus misericordiæ suæ tribuit, subigendo mortem tropæo crucis, redimendo credentem pretio sui sanguinis, reconciliando hominem Deo Patri, vivificando mortalem regeneratione cælesti ; hunc, si fieri potest, sequamur omnes, hujus sacramento, et signo censeamur. Hic nobis viam vitæ aperit ; hic ad paradysum reduces facit ; hic ad cælorum regna perducit. Cum ipso semper vivemus facti per ipsius filii Dei : cum ipso exultabimus semper ipsius cruore reparati.] Amen.